

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Oddlužení jako jeden ze způsobů řešení úpadku

Discharge from Debts as One of the Ways of Bankruptcy Solution

Student: Eva Richtárová
Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Pavel Severin

Ostrava 2010

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a další prameny.“

V Ostravě dne 7. 5. 2010

.....
Eva Richtárová

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	ZADLUŽENOST	2
2.1	Důvody zadlužování občanů	2
2.2	Nejčastější dluhy	3
2.3	Bankovní a nebankovní registr úvěrů	4
2.4	Pojmy	4
2.5	Zadluženost a počet oddlužení v ČR	6
3	PROCES ODDLUŽENÍ	9
3.1	Podmínky oddlužení	9
3.2	Náklady na oddlužení	10
3.3	Zahájení insolvenčního řízení	10
3.4	Návrh na povolení oddlužení	11
3.5	Rozhodnutí soudu o úpadku a o návrhu na povolení oddlužení	15
3.6	Úloha věřitelů v procesu oddlužení	18
3.7	Rozhodnutí o schválení, případně zamítnutí oddlužení	20
3.8	První způsob oddlužení – oddlužení prodejem majetku	22
3.9	Druhý způsob oddlužení – oddlužení plněním splátkového kalendáře	24
3.10	Zrušení schváleného oddlužení	30
3.11	Splnění oddlužení	31
3.12	Osvobození dlužníka od dluhů	32
3.13	Shrnutí	34
4	VÝHODY, NEVÝHODY A RIZIKA ODDLUŽENÍ	35
4.1	Výhody oddlužení	35
4.2	Nevýhody a rizika oddlužení	35
4.3	Mýty o oddlužení	37
5	ZÁVĚR	39

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

SEZNAM ZKRATEK

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SEZNAM PŘÍLOH

1 ÚVOD

Má bakalářská práce je věnována problematice oddlužení jako jednoho ze způsobů řešení úpadku. Toto téma jsem si vybrala z toho důvodu, že je v dnešní době velmi aktuální. Počet zadlužených lidí a množství poskytovaných úvěrů se neustále zvyšuje, což je podle mého názoru alarmující. Oddlužením se řeší obecně úpadek nepodnikatelů (tzn. jak fyzických osob – „spotřebitelů“, tak i nepodnikatelských právnických osob, kterých je ale podstatně méně) a jeho cílem je osvobození dlužníka od jeho dluhů. Všeobecně typickým zástupcem osob, kterým je oddlužení určeno, jsou běžní občané. Oddlužení je tedy jednou z možností, jak mohou lidé svou tíživou situaci vyřešit. Při oddlužení se neberou v úvahu pouze ekonomické zájmy dlužníka (tedy oproštění od jeho dluhů), ale také zájmy sociální (dlužníci jsou mnohdy vyřazeni z kolektivu, kvůli neustálým exekucím jsou bez práce, z čehož vyplývá také ztráta pracovní morálky, nezáměr hledat si novou práci, rozpad rodiny, ztráta sebeúcty apod.). Díky oddlužení mohou dlužníci začít nový život a začlenit se zpět do společnosti.

Do postavení dlužníka se může během svého života dostat prakticky každý a v některých případech dokonce bez svého zapříčinění (typickým příkladem je ručení). S dluhy se setkáváme na každém kroku a málokdo je schopen nebo ochoten žít zcela nezávisle na penězích ostatních. Proto je důležité informovat širokou veřejnost o rizicích, které s sebou zadlužování přináší, případně zakládat společnosti, které mohou dlužníkům pomoci.

Cílem mé práce je popsat podmínky oddlužení, podání návrhu i průběh samotného insolvenčního řízení a tím pádem vytvořit jakousi „příručku“, podle které by mohli občané usilující o oddlužení postupovat. Chtěla bych uvést také výhody a případné nevýhody oddlužení a upozornit na velmi rozšířené mýty a nepravdy, které o oddlužení mezi lidmi kolují.

Problematiku insolvenčního řízení upravuje zákon č. 182/2006 Sb., *o úpadku a způsobech jeho řešení* (zkráceně insolvenční zákon), který nahradil původní a již zastaralý zákon č. 328/1991 Sb., *o konkursu a vyrovnání*. Kromě oddlužení se zabývá také konkursem, kterým se řeší úpadek jak fyzických, tak i právnických osob, a reorganizací, kterou se řeší úpadek „velkých“ právnických osob (s více než 100 zaměstnanci nebo minimálním obratem 100 mil. Kč za účetní období).

2 ZADLUŽENOST

2.1 Důvody zadlužování občanů

Nejčastějším důvodem nadměrného zadlužování občanů je jejich neznalost. Kvůli absenci jakékoli prevence a šíření informací o rizicích zadlužování mnoho lidí nebere dluhy jako nebezpečí, které by je mohlo ohrozit. V dnešní době sice vyvíjí svou činnost několik obecně prospěšných společností (poraden), které se snaží o přiblížení této problematiky občanům, ale nejsou tolik známé a o jejich činnosti většina lidí vůbec neví. Také se zde projevuje lidská lenost, protože málokdo je ochoten obětovat svůj volný čas, který by mohl strávit jinak, k tomu, aby navštívil pro něj nezajímavou přednášku.

Lidé žijící na okraji společnosti, kteří jsou nezaměstnaní a tudíž odkázáni na sociální dávky, mnohdy ani neznají jiný způsob řešení finančních problémů, než je zastavování movitých věcí a půjčování peněz. Považují jej za samozřejmost, kterou prosazuje celé jejich okolí. Tím pádem se dostávají do dluhové pasti, která často končí i ztrátou bydlení.

Dalším důvodem zadlužování je touha lidí „mít všechno hned“. Jakmile se objeví nový typ automobilu, nová plazmová televize nebo nabídka exotické dovolené, lidé neváhají sáhnout po spotřebitelském úvěru. V té chvíli ale nedomýšlí, jaké následky pro ně zadlužení může mít. Například jednu týdenní dovolenou mohou splácet i celý rok. Přitom by stačilo pouze odložit svou spotřebu a na dovolenou jet, až na ni budou mít naspořeno.

Podle mého názoru se mnoho lidí zadlužuje také z důvodu jejich ovlivnitelnosti. Vše, co vidí v televizi, případně v rádiu, ihned přijmou za své a ani je nenapadne uvažovat, jak to je doopravdy. Toho pak využívají zejména nebankovní finanční instituce, které díky svému dokonale propracovanému marketingu dokáží vsugerovat lidem nezbytnost zadlužování. Ve svých reklamách ukazují šťastné rodiny a přátelské finanční zprostředkovatele, kteří jako mávnutím ruky dokáží vyřešit všechny problémy. A to, že tito zprostředkovatelé po první nezaplacené splátce svou přátelskost ztrácí, je pak pro dlužníky nepříjemným překvapením.

Další skupinou jsou lidé, kteří z nějakého důvodu přišli o práci nebo jsou dlouhodobě nemocní a najednou nemají peníze na splátky svých stávajících úvěrů. Velmi častým a pro ně jednoduchým řešením je vzít si další úvěr, kterým je budou splácet. Toto však bohužel není téměř nikdy řešením, pouze slouží k tomu, aby se lidé dostali do nikdy nekončící dluhové smyčky. I relativně malý dluh se při jeho nesplácení může změnit

v dluh velký, protože kromě úroků z prodlení musí lidé zaplatit ještě náklady soudního řízení, případně exekuce.

Jak jsem již zmínila v úvodu, zadlužit se je možné i bez svého zapříčinění. Ručitelé se zavazují zaplatit za dlužníka jeho dluh v případě, že dlužník svým závazkům nedostojí. Jednají ve slepé víře v důvěryhodnost a platební morálku dlužníka (nejčastěji se jedná o rodiče nebo osoby jinak blízké) nebo ručitelství lehkověrně potvrdí, aniž by domýšleli případné důsledky, které mohou nastat. Často pak dochází k tomu, že se dlužník dostane do nečekané platební neschopnosti nebo úmyslně přestane dluh splácet a oni musí dluh uhradit za něj. Pokud je i ručitel momentálně bez finančních prostředků, může se dostat do velkých problémů.

Alarmující také je, že přibývá občanů, kteří své dluhy splácet ani nechťejí. Vůbec je nezajímá, že mohou přijít i o střechu nad hlavou, a žijí ze dne na den. Doufají, že stát za ně všechno vyřeší a nenechá je takto dopadnout. To je však většinou osudový omyl, který přivádí do nepříjemné situace nejen je, ale i jejich rodinu (případně ručitele).

2.2 Nejčastější dluhy

S koupí nemovitosti nebo bytu se nejčastěji pojí **hypoteční úvěr** (zkráceně hypotéka). Jedná se o takový úvěr, k jehož zajištění se používá zástavní právo k dané nemovitosti. Hypotéky poskytují výhradně banky a zavazují se k tomu, že za dlužníka zaplatí převážnou část nemovitosti (zbytek musí dlužník doplatit sám). Hypoteční úvěr je možno využít i v případě, že chceme nemovitost použít jako zástavu při přijetí neúčelového úvěru (tento způsob se používá převážně v USA). Pokud si v dnešní době chceme pořídit byt nebo dům, hypoteční úvěr je pro mnohé zřejmě jedinou možností.

Dalším typem jsou tzv. **spotřebitelské úvěry**. Používají se zejména při nákupu spotřebního zboží, jako jsou např. domácí spotřebiče, elektronika nebo nábytek. Tyto úvěry se sjednávají většinou přímo v prodejnách, kdy po zaplacení určité částky na místě se dlužník stává vlastníkem věci a zbytek doplácí v pravidelných (nejčastěji měsíčních) splátkách.

Leasing se nejvíce osvědčil při nákupu automobilů. Jedná se o tzv. finanční leasing, který je v zákonech upravován jako finanční pronájem s následnou koupí najaté věci. Leasingová společnost je po celou dobu pronájmu vlastníkem věci a vlastnické právo na kupujícího přechází až po zaplacení celé částky. Součástí leasingu je většinou i havarijní pojištění, které snižuje riziko poškození věci nájemcem.

Nejčastější dluhy, které se týkají **provozu domácností**, jsou např. nezaplacené nájem, platby za elektřinu, vodu a teplo, neuhrazené platby za telefonní služby apod. Dále zde můžeme zařadit také úvěry, které si lidé pořizují na splácení úvěrů současných.

Poslední skupinou jsou **nebankovní úvěry**, které si lidé sjednávají v případě, že banka jim poskytnout úvěr odmítla. Důvodů může být mnoho, např. nedůvěryhodnost zájemce, jeho nezaměstnanost, nedostatečné peněžní příjmy, případně absence ručitele. Nebankovní instituce většinou tak tvrdé podmínky nemají a proto, že podstupují půjčováním peněz obrovské riziko, si mohou dovolit stanovit vyšší úroky nebo požadovat nějakou zástavu (většinou nemovitost). Bohužel mnoho lidí i přes velkou nevýhodnost nebankovních úvěrů nevidí jiné východisko, než jejich přijetí.

2.3 Bankovní a nebankovní registr úvěrů

Centrální registr úvěrů je nejdůležitějším bankovním registrem. Spravuje jej Česká národní banka a zapisují se do něj veškeré úvěrové závazky fyzických osob-podnikatelů a právnických osob. Závazky běžných spotřebitelů se do něj tedy nezapisují.

Bankovní registr klientských informací spravuje společnost CCB (Czech Credit Bureau, a.s.). Jedná se o významnou společnost, která poskytuje údaje o firmách a jejich hodnocení a také dodává řešení týkající se řízení úvěrových rizik. Informace do tohoto registru vkládají a zároveň je i využívají téměř všechny české bankovní instituce. Používají je k zjišťování bonity (dobré obchodní pověsti, platební schopnosti) jednotlivých klientů a také jejich platební morálky (splácení či nesplácení úvěrů). Po zpracování těchto informací se následně rozhodnou, zda klientovi poskytnout úvěr či nikoli.

Společnost CCB spravuje také **Nebankovní registr klientských informací**. Jak již z názvu vyplývá, informace z něj nečerpají banky, ale nebankovní instituce, jako jsou např. leasingové společnosti nebo společnosti poskytující úvěry. Zapisují se do něj téměř ty samé údaje jako do Bankovního registru (např. důvěryhodnost klientů a jejich platební morálka).

2.4 Pojmy

Insolvenční řízení je řízení před soudem, které se zabývá hrozícím nebo stávajícím úpadkem dlužníka a jeho řešením. Jedná se vždy o krajský soud, který se nachází v místě

bydliště nebo sídla dlužníka, případně v místě, kde se dlužník obvykle zdržuje. Pokud dlužník pošle návrh na povolení oddlužení místně nepřislušnému soudu, soudy si jej mezi sebou přepošlou.

Subjekty insolvenčního řízení. Obecně se dá říci, že se insolvenčního řízení účastní dlužník, věřitel (případně věřitelé), insolvenční správce a insolvenční soud.

Hrozící úpadek je taková situace, kdy se dá očekávat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. Tato situace připadá v úvahu pouze u právnických osob (nikoli tedy u fyzických osob-nepodnikatelů).

Základním předpokladem insolvenčního řízení je **úpadek** dlužníka. V úpadku se dlužník nachází v případě:

- má-li více věřitelů,
- má závazky více než 30 dnů po lhůtě splatnosti a
- tyto závazky není schopen plnit (je v platební neschopnosti).

Tyto tři podmínky musí být splněny současně, aby byl dlužník oprávněn podat návrh na povolení oddlužení. Pokud má dlužník pouze jednoho věřitele, je věřitel povinen svou pohledávku vymáhat výhradně prostřednictvím exekučního řízení. Přitom nezáleží na výši dlužníkových závazků, důležitý je počet věřitelů¹. Že je dlužník v platební neschopnosti poznáme tak, že zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, neplní své závazky déle než 3 měsíce po lhůtě jejich splatnosti, není možné uspokojit dlužníkovy pohledávky výkonem rozhodnutí nebo exekucí a také že nepředložil seznam svého majetku, závazků a zaměstnanců soudu (§ 3 IZ). Dlužník se nachází v úpadku také tehdy, je-li předlužen, tzn. že jeho závazky jsou vyšší než majetek i s přihlédnutím k budoucímu vývoji. Úpadek ve formě předlužení se však řeší pouze u právnických osob nebo fyzických osob-podnikatelů.

Insolvenční návrh se označuje také jako návrh na zahájení insolvenčního řízení. Po formální stránce to není totéž jako návrh na povolení oddlužení. Zatímco návrh na zahájení insolvenčního řízení může podat i věřitel, návrh na povolení oddlužení podává pouze dlužník osobně. Podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení většinou předchází podání návrhu na povolení oddlužení. Insolvenčním návrhem se dává na vědomí soudu, že je dlužník v úpadku. Návrhem na povolení oddlužení se budu zabývat dále.

Insolvenční správce je v insolvenčním řízení velmi důležitý. Insolvenční soud jej dlužníkovi přiděluje při zahájení insolvenčního řízení a jeho povinností je v případě

¹ Maršíková, J.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, str. 27

oddlužení dohlížet na plnění splátkového kalendáře dlužníkem nebo zpeněžit jeho majetkovou podstatu. Jedná se o fyzickou osobu, která je bezúhonná, způsobilá k právním úkonům, má vysokoškolské vzdělání a prokáže svou odbornou způsobilost v insolvenčním právu (složí zkoušku organizovanou Ministerstvem spravedlnosti). Insolvenčním správcem může být případně i veřejná obchodní společnost, kdy výše uvedené podmínky splňují všichni společníci. Na činnost insolvenčního správce dohlíží insolvenční soud v průběhu celého řízení². Pokud se zvoleným insolvenčním správcem věřitelé nesouhlasí, mohou jej na schůzi věřitelů odvolat a dohodnout se na ustanovení nového. Všichni insolvenční správci jsou vedeni v Seznamu insolvenčních správců, který spravuje MS ČR.

Insolvenční rejstřík je veřejně přístupný seznam, který je veden také v elektronické podobě. Spravuje jej Ministerstvo spravedlnosti ČR a každý má právo do něj nahlížet a pořizovat z něj kopie a výpisy. Slouží jako zdroj informací o insolvenčních správcích, dlužnících a insolvenčních řízeních zahájených po 1. 1. 2008 (insolvenční řízení zahájená dříve jsou uvedena v registru úpadců). Současně slouží také k doručování písemností soudem, a proto je v zájmu dlužníka do něj pravidelně nahlížet. Písemnost se považuje za doručenou dnem zveřejnění v insolvenčním rejstříku.

Oddlužení je jedním ze způsobů řešení úpadku, který lze využít pouze u dlužníků-nepodnikatelů. V případě, že podnikatel má dluhy, které nevyplývají z jeho podnikatelské činnosti (tzn. své soukromé dluhy), nemá nárok na oddlužení, protože je podnikatelem. Pokud z nějakého důvodu nelze úpadek řešit oddlužením (např. nesplnění podmínek, existence závazků z podnikání, neplnění povinností dlužníkem, zfalšování návrhu na povolení oddlužení dlužníkem apod.), musí být řešen konkursem.

V literatuře a zejména na internetu se často setkáváme s pojmem **osobní bankrot**, což se považuje za jiné vyjádření pojmu oddlužení.

2.5 Zadluženost a počet oddlužení v ČR

Jak jsem již zmínila, zadluženost obyvatel ČR neustále roste. Jelikož se tato práce týká pouze nepodnikatelů (konečných spotřebitelů, případně právnických osob nepodnikatelů), nebudu zde zmiňovat zadluženost podnikatelských subjektů. Zejména v období současné ekonomické krize mnoho lidí pocituje potřebu přijetí úvěru pro potřeby financování

² Maršíková, J.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, str. 15

běžného života. Počet insolvenčních návrhů fyzických osob od listopadu 2009 překračuje počet insolvenčních návrhů právnických osob.

Oproti roku 2008, kdy vyhlášením osobního bankrotu (oddlužením) skončily pouhé čtyři návrhy z deseti, v roce 2009 to bylo už šest návrhů. S největší pravděpodobností je tomu tak proto, že se lidé naučili lépe podávat návrhy.

Podle statistik databáze obchodních informací Cribis.cz, kterou zveřejnila výše uvedená společnost CCB, počet osobních bankrotů za rok 2009 stoupl oproti roku 2008 o 248 %. V roce 2008 bylo měsíčně průměrně vyhlášeno „pouhých“ 60 osobních bankrotů, zatímco v roce 2009 už jich bylo průměrně 208. Pro srovnání uvádím tabulku návrhů na osobní bankrot a vyhlášených osobních bankrotů v jednotlivých měsících roku 2008 a 2009³:

Tab. 2.1 Osobní bankroty v roce 2009

	Návrhy na osobní bankrot		Vyhlášené osobní bankroty	
	2008	2009	2008	2009
Leden	130	129	13	79
Únor	244	209	59	121
Březen	184	221	68	150
Duben	185	225	61	145
Květen	109	255	59	172
Červen	115	337	50	209
Červenec	119	343	79	218
Srpen	91	355	49	225
Září	111	408	59	291
Říjen	130	386	70	295
Listopad	137	519	71	282
Prosinec	102	546	80	312
Celkem	1 657	3 933	718	2 500

³ Uvedené údaje pochází z webové stránky <http://www.mesec.cz/aktuality/osobni-bankrot-vyhlasilo-v-minulem-roce-2500-cechu/> ke dni 28. 1. 2010, které byly zpracovány podle údajů zveřejněných na Cribis.cz, Czech Credit Bureau, a.s.

Oficiální údaje ze statistik zveřejněných na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR⁴ se od výše uvedených údajů poněkud liší. Kompletní statistické údaje za rok 2009 uvádím v přílohách jako Přílohu č. 1. Z této tabulky vyplývá, že počet všech povolených oddlužení byl v loňském roce 1 962, 1 577 oddlužení bylo schváleno způsobem plnění splátkového kalendáře a 29 oddlužení proběhlo zpeněžením majetkové podstaty. Poměrně malý počet návrhů na povolení oddlužení schválen nebyl (29). Ze všech schválených oddlužení bylo 28 následně zrušeno. 57 oddlužení muselo být vyřešeno jiným způsobem řešení úpadku – konkursem.

⁴ viz <http://insolvencni-zakon.justice.cz/insolvencni-spravci-odborna-verejnost/statistiky.html>

3 PROCES ODDLUŽENÍ

3.1 Podmínky oddlužení

Nejdůležitější podmínkou, kterou je potřeba splnit, je, že oddlužení se může týkat pouze **fyzické nebo právnické osoby nepodnikatele** (fyzické osoby a právnické osoby, které podnikají, využívají konkurs, velké právnické osoby případně reorganizaci). Podnikatelem je podle § 2 zákona č. 513/1991 Sb., *obchodního zákoníku* osoba zapsaná v obchodním rejstříku, dále pak osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění, osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštního právního předpisu a nebo osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsaná do evidence podle zvláštního právního předpisu. Fyzická osoba-nepodnikatel tedy nesmí provádět soustavnou činnost vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku (definice podnikání).

Podstatná je také existence **úpadku** této osoby – vysvětlení tohoto pojmu uvádím výše. Dlužník už není schopen sám uspokojit své věřitele ať už rozprodáním majetku nebo jiným způsobem (např. odváděním části svých příjmů věřitelům). Současně se jeho závazky neustále navyšují o úroky a smluvní pokuty a pravděpodobnost, že se z této situace vlastními silami dostane, je téměř nulová. Tento úpadek musí potvrdit insolvenční soud na základě podaného návrhu na zahájení insolvenčního řízení.

Častou podmínkou v případě, že je dlužník-fyzická osoba ženatý (vdaná, pokud se jedná o ženu), je **souhlas manžela/-ky s oddlužením**. Tím je totiž většinou dotčeno i společné jmění manželů – nejen soukromý majetek nebo peněžní prostředky dlužníka, které jsou mnohdy minimální. Pokud prokazatelně nedojde k dotčení společného jmění manželů, souhlas manžela/ky není vyžadován.

Aby mohlo k oddlužení vůbec dojít, musí **hodnota plnění**, které připadne věřitelům, **přesáhnout 30 % celkového souhrnu závazků dlužníka**. Pokud je dlužník schopen uspokojit méně než 30 %, soud oddlužení nepovolí a dlužník je povinen řešit svůj úpadek v konkursu.

Pokud chce dlužník usilovat o oddlužení, musí předložit **výpis z rejstříku trestů**. Byli-li během posledních pěti let pravomocně odsouzen za trestný čin hospodářské nebo majetkové povahy, na oddlužení nemá nárok.

Dlužník nesmí návrh na povolení oddlužení **podávat vícekrát** v případě, že v minulosti už byl oddlužen nebo prošel konkursním řízením. Pokud došlo pouze k odmítnutí minulého návrhu nebo zastavení řízení o tomto návrhu, může dlužník návrh na povolení oddlužení podat znovu⁵.

Rozhodne-li soud o povolení oddlužení, musí dlužník přesně dodržovat stanovené podmínky (např. přiznávání a okamžité zpeněžení všech přijatých darů během oddlužení formou plnění splátkového kalendáře). Pokud je dodržovat nebude, může se stát, že soud již schválené oddlužení zruší. Důležitá je tedy **poctivost a ochota dlužníka spolupracovat**.

3.2 Náklady na oddlužení

Podání návrhu na povolení oddlužení je zdarma, avšak může se stát, že dlužník bude i přesto mít určité výdaje. Jelikož je vyplnění návrhu poměrně složité, mnozí dlužníci žádají o pomoc právníky, daňové poradce, účetní nebo insolvenční správce. Ti si mohou za své služby náúčtovat i poměrně vysoké částky (průměrně se jedná o tisíce korun). Obecně prospěšné společnosti a poradny zabývající se oddlužením většinou poskytují své služby zdarma.

Přestože občané usilující o oddlužení mají mnohdy nepřekonatelné finanční problémy, může soud požadovat zálohu na náklady řízení až do výše 50 000 Kč v případě, že tyto prostředky nelze zajistit jinak (§ 108 IZ). Pokud dlužník tuto částku nezaplatí, insolvenční soud řízení buď zastaví, nebo ji bude po dlužníkovi vymáhat. Z důvodů nemožnosti zaplacení této částky dlužníkem může soud od požadavku na zaplacení zálohy upustit.

3.3 Zahájení insolvenčního řízení

Aby došlo k zahájení insolvenčního řízení, musí být nejprve podán insolvenční návrh. Ten může být podán buď dlužníkem samotným, nebo jeho věřitelem. V případě podání návrhu **dlužníkem** musí být podán současně s návrhem na povolení oddlužení (existuje pro to speciální formulář, který oba dva návrhy spojuje dohromady – viz Příloha č. 2). Pokud dlužník podá pouze insolvenční návrh, není oprávněn dodatečně podat návrh na povolení oddlužení, a proto lze jeho úpadek následně vyřešit pouze konkursem.

⁵ Maršíková, J.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, str. 31

V případě, že návrh na zahájení insolvenčního řízení podá **věřitel** a dlužník chce svou situaci řešit oddlužením, musí podat návrh na povolení oddlužení do 30 dnů ode dne, kdy mu byl doručen návrh na zahájení insolvenčního řízení soudem.

Jakmile je insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení doručen příslušnému soudu, dochází k zahájení insolvenčního řízení. Insolvenční soud nejprve zváží, zda se skutečně jedná o nepodnikatele. Pokud totiž podnikatel ukončí svou činnost (stane se nepodnikatelem) a pokouší se zbavit svých závazků z podnikání oddlužením, soud jeho návrh automaticky zamítne.

Zahájení insolvenčního řízení se zveřejní v insolvenčním rejstříku, který je volně přístupný. Tímto dojde k tomu, že od tohoto okamžiku věřitelé po dlužníkovi nemohou vymáhat své pohledávky exekučně (přesněji exekuci lze nařídit, nelze ji však provést).

Na druhou stranu zveřejnění v insolvenčním rejstříku je pro dlužníka i nevýhodou (Richter, 2008). Dlužník bude oprávněn nakládat se svým majetkem pouze omezeně. Pro upřesnění dlužník nebude moci nakládat se svým majetkem tak, aby snížil jeho hodnotu (např. prodal byt, daroval automobil apod.), změnil jeho využití nebo určení⁶. Dlužník může svůj majetek běžně užívat, ale nesmí jej pronajímat nebo darovat. Může dojít také k tomu, že některé bankovní i nebankovní instituce, které se z insolvenčního rejstříku o insolvenčním řízení dlužníka dozvěděly, nebudou mít zájem s dlužníkem dále spolupracovat. Zejména u dlužníků-právnických osob se dá očekávat velký odliv zákazníků, kteří si budoucím trváním společnosti nemohou být jisti.

Dlužník má právo se nechat během insolvenčního řízení **zastupovat**. Zástupcem může být pouze fyzická osoba, které dlužník udělí plnou moc (např. advokát).

3.4 Návrh na povolení oddlužení

Návrh na povolení oddlužení je oprávněn za sebe podat pouze dlužník, který o oddlužení usiluje. Věřitelé ani žádné další třetí osoby tento návrh podat nemohou. Pokud se tak stane, soud automaticky návrh na povolení oddlužení odmítne. Podává se na předepsaném formuláři, který vydává Ministerstvo spravedlnosti ČR (viz Příloha č. 2). Na rozdíl od návrhu na zahájení insolvenčního řízení, který lze podat jak písemně, tak i elektronicky, návrh na povolení oddlužení lze podat pouze písemně. Podmínkou také je,

⁶ Maršíková, J.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, str. 45

aby veškeré uvedené podpisy byly úředně ověřeny (např. podpis dlužníka a jeho manžela/ky, podpis věřitele, případně věřitelů).

Pokud dlužník vezme svůj návrh na povolení oddlužení zpět (stáhne jej), není oprávněn jej znovu podat (§ 394 IZ). Stane-li se tak ještě před rozhodnutím insolvenčního soudu, ke schválení oddlužení nedojde a insolvenční řízení se zastaví. Pokud současně vezme zpět i insolvenční návrh, který na sebe podal, a soud do té doby nezjistí, že je doopravdy v úpadku, může návrh podat znovu. Rozhodne-li se dlužník vzít svůj návrh na povolení oddlužení zpět až po rozhodnutí soudu, který oddlužení povolil, insolvenční soud rozhodne o řešení úpadku konkursem.

Vyplnit návrh na povolení oddlužení správně je poměrně složité. Proto MS ČR vydalo pokyny k jeho vyplnění (viz Příloha č. 3). Dlužník je povinen v záhlaví návrhu vyplnit místně příslušný soud, případně spisovou značku, pokud byl návrh na zahájení insolvenčního řízení podán dříve.

Podle § 391 IZ musí **návrh na povolení oddlužení** obsahovat:

- a) *označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat,*
- b) *údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 5 letech,*
- c) *údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky,*
- d) *návrh způsobu oddlužení nebo sdělení, že dlužník takový návrh nevznáší.*

Ad a) Je-li dlužníkem fyzická osoba, musí se jednoznačně identifikovat (tj. uvést celé jméno a příjmení, titul, příp. tituly, datum narození, rodné číslo, osobní stav, obec, ulici, číslo popisné, PSČ a stát). V návrhu na povolení oddlužení je uvedena v kolonce „Dlužník“ také právnická osoba. Hlavním důvodem je to, že je ze zákona důležité, aby dlužníkem žádajícím o oddlužení byl nepodnikatel, a to mnohé právnické osoby splňují (např. některé nadace nebo neziskové organizace). Situace, že by došlo k povolení oddlužení u takovýchto právnických osob, jsou však velmi výjimečné (spíše teoretické). Osobou oprávněnou jednat za dlužníka může být např. jeho zákonný zástupce.

Ad b) a c) Očekávané příjmy by měl dlužník popsat co nejpřesněji. Příjmy za poslední 3 roky musí dlužník doložit listinami (např. výplatními páskami). Pojem „příjmy“ upřesňuje zákon č. 586/1992 Sb., *o daních z příjmů*. Podle § 3 se jedná o:

- **příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky** – např. příjmy z pracovního poměru, odměny členů statutárních orgánů, příjmy za práci členů družstev, společníků a

jednatelů společností s ručením omezeným a komanditistů komanditních společností (§ 6 ZDP),

- **příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti** – např. příjmy ze zemědělské výroby, příjmy ze živnosti, podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku, příjmy znalců, tlumočníků a zprostředkovatelů kolektivních sporů, příjmy z užití autorských práv (§ 7 ZDP),
- **příjmy z kapitálového majetku** – např. dividendy, podíly na zisku tichého společníka, úroky z vkladů na vkladních knížkách, dávky penzijního připojištění se státním příspěvkem, úroky z poskytnutých úvěrů a půjček (§ 8 ZDP),
- **příjmy z pronájmu** – např. příjmy z pronájmu nemovitostí nebo bytů, příp. movitých věcí (§ 9 ZDP),
- **ostatní příjmy** – např. příjmy z příležitostných činností, vypořádací podíl při zániku účasti společníka obchodní společnosti, výhry v loteriích a sázkách, příjmy z jednorázových odškodnění (§ 10 ZDP).

Ad d) Dlužník si může vybrat ze dvou způsobů oddlužení. Prvním způsobem je zpeněžení majetkové podstaty, kdy se majetek dlužníka prodá a vytěžené prostředky slouží k uspokojení věřitelů (příjmy dlužníka zůstanou stejné). Druhým způsobem je plnění splátkového kalendáře, kdy se část příjmů dlužníkovi ponechá a část se odvádí věřitelům (majetek dlužníkovi zůstane). Touto problematikou se budu zabývat dále.

Pokud dlužník usiluje o oddlužení plněním splátkového kalendáře, může v návrhu na povolení oddlužení požádat insolvenční soud o určení nižších měsíčních splátek. V tomto případě uvede požadovanou výši splátek nebo způsob jejich určení. Soud nižší splátky může povolit pouze v případě, že je možno předpokládat, že věřitelé budou uspokojeni z více než 50 %.

Dalšími náležitostmi návrhu na povolení oddlužení jsou:

- *údaje o tom, zda v posledních 5 letech proběhlo insolvenční řízení dlužníka nebo jeho zákonného zástupce, v případě právnické osoby statutárního orgánu nebo člena kolektivního statutárního orgánu (součástí je spisová značka, příslušný soud, způsob skončení a datum skončení),*

- údaje o nezahlazených pravomocných odsouzeních pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy (opět se uvádí spisová značka a příslušný soud),
- popis veškerého majetku dlužníka, jeho specifikace, množství a cena,
- popis všech závazků dlužníka, kdo je věřitelem a výše závazku (v Kč),
- souhlas a identifikace manžela/-ky (jméno, příjmení, titul, ulice, číslo popisné, PSČ),
- identifikace ručitele, případně spoludlužníka za splnění oddlužení, pokud jej dlužník má,
- informace, zda je návrh na povolení oddlužení podáván zároveň jako insolvenční návrh nebo je podáván až po podání insolvenčního návrhu věřitele,
- prohlášení dlužníka, že není podnikatelem a že údaje v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách jsou pravdivé,
- seznam příloh,
- místo a datum vyplnění návrhu na povolení oddlužení,
- podpis dlužníka, případně podpis osoby, která jedná za něj.

Mezi povinné **přílohy** návrhu na povolení oddlužení patří podle § 392 IZ:

- a) soupis veškerého majetku dlužníka,
- b) soupis veškerých závazků dlužníka,
- c) listiny dokládající údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky,
- d) výpis z rejstříku trestů dlužníka (případně jeho zákonného zástupce, statutárního orgánu nebo člena kolektivního statutárního orgánu),
- e) listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává a listiny, které prokazují v návrhu o povolení oddlužení tvrzené skutečnosti,
- f) písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jeho pohledávky.

Ad a) Tyto údaje jsou v návrhu na povolení oddlužení uváděny dvakrát – jednak v samotném návrhu a jednak v přílohách. Jedná se o všechnen majetek, tedy i o ten, který je předmětem zajišťovacích práv (např. u hypotečních úvěrů je tímto majetkem nemovitost). Majetek je dlužník povinen přesně určit, uvést jeho množství, datum pořízení, pořizovací cenu a také hodnotu, kterou má ke dni sestavení soupisu majetku. U hodnotnějších věcí nebo nemovitostí je potřeba, aby odhad ceny stanovil příslušný znalec. Kromě hmotného

majetku zde dlužník uvádí také soupis veškerých svých pohledávek, tzn. případů, kdy on sám je věřitelem. Důležitý je jejich popis – výše, dobytnost, kdo je dlužníkem apod.

Ad b) Soupis závazků je pravým opakem soupisu majetku. I zde platí, že je seznam závazků uváděn jak v návrhu, tak i v přílohách. Dlužník je povinen uvést veškeré své závazky, jejich výši a kdo je věřitelem. V případě, že některou z věřiteli uplatňovaných pohledávek popírá, musí to výslovně uvést a také napsat důvod. Má-li dlužník věřitele, kteří jsou zajištěni, uvede je zvlášť. Pokud je věřitelem osoba dlužníkovi blízká, je potřeba uvést i toto.

Ad c) Možností, jak doložit své příjmy, má dlužník několik. Pokud si schovává výplatní pásky, může je předložit, může přiložit kopie potvrzení o příjmech z pracovního poměru, kopie výpisů z účtu, daňová přiznání apod.

Ad d) Všechny výpisy z rejstříku trestů nesmí být starší než 3 měsíce.

Ad e) Je-li dlužníkem právnická osoba, je povinna doložit svou společenskou smlouvu, případně zakladatelskou listinu nebo výpis z obchodního rejstříku. Pokud návrh na povolení oddlužení podává zástupce dlužníka, je potřeba doložit plnou moc k tomuto zastupování. Má-li dlužník spoludlužníka nebo ručitele, je povinen uvést listiny, z nichž spoludlužnictví nebo ručitelství vyplývá⁷.

Ad f) Tuto přílohu je dlužník povinen přiložit pouze v případě, že se na tom dohodl s věřitelem. Pokud věřitel s nižším plněním nesouhlasí, dlužník nemusí takovýto dokument přikládat. V případě souhlasu věřitele je podle § 392 IZ musí být v této listině uvedeno nejnižší plnění, na kterém se dlužník s věřitelem dohodli.

3.5 Rozhodnutí soudu o úpadku a o návrhu na povolení oddlužení

Pokud insolvenční návrh podává věřitel, soud nejprve rozhodne o úpadku a až následně rozhodne o návrhu na povolení oddlužení. V případě, že insolvenční návrh podává dlužník dohromady s návrhem na povolení oddlužení, rozhoduje soud v obou věcech současně.

⁷ Kozák, J.; Budín, P.; Pachl, L.: *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*, str. 215

Vydá-li soud rozhodnutí o úpadku dlužníka, potvrzuje tím oprávněnost insolvenčního návrhu a úpadek dlužníka. Pokud dlužník insolvenční návrh nepodal a s rozhodnutím o úpadku nesouhlasí, může se do 15 dnů proti tomuto rozhodnutí odvolat. Podle § 136 IZ musí rozhodnutí o úpadku obsahovat:

- a) *výrok o tom, že se zjišťuje úpadek dlužníka,*
- b) *výrok, jímž insolvenční soud ustanovuje insolvenčního správce,*
- c) *údaj o tom, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku,*
- d) *výzvu, aby věřitelé přihlásili své pohledávky ve stanovené lhůtě,*
- e) *výzvu, aby osoby, které mají závazky vůči dlužníkovi, napříště plnění neposkytovaly dlužníkovi, ale insolvenčnímu správci,*
- f) *výzvu, aby věřitelé insolvenčnímu správci sdělili, jaká zajišťovací práva budou uplatňovat,*
- g) *výrok, jímž se určí místo a termín konání schůze věřitelů a přezkumného jednání,*
- h) *výrok, jímž se uloží dlužníku, aby ve stanovené lhůtě sestavil a odevzdal insolvenčnímu správci seznamy svého majetku a závazků s uvedením svých dlužníků a věřitelů,*
- i) *označení hromadných sdělovacích prostředků, ve kterých bude insolvenční soud zveřejňovat svá rozhodnutí.*

V praxi existují tři možné způsoby, jak může soud o návrhu na povolení oddlužení rozhodnout. Prvním způsobem je **odmítnutí** návrhu. To nastane v případě formálních nedostatků návrhu na povolení oddlužení (§ 128 IZ). Pokud návrh na povolení oddlužení není podán na předepsaném formuláři, obsahuje různé chyby a nesrovnalosti nebo je podán opožděně, soud jej do 7 dnů od podání návrhu odmítne. Nejsou-li připojeny důležité přílohy nebo tyto přílohy neobsahují všechny potřebné údaje, soud vyzve dlužníka k tomu, aby do 7 dnů provedl opravy nebo je doplnil. Pokud dlužník opravy ve lhůtě neprovede, insolvenční soud návrh odmítne. V případě, že dlužník podal zcela neurčitý nebo nesrozumitelný návrh, jej soud odmítne do 7 dnů od podání návrhu (aniž by vyzýval dlužníka k opravě).

Insolvenční soud je povinen odmítnout takový návrh na povolení oddlužení, který je podán jinou osobou než dlužníkem (např. věřitelem nebo třetí osobou), případně podnikatelským subjektem.

Přestože dlužník návrh na povolení oddlužení vyplnil správně a připojil všechny potřebné přílohy, neznamená to, že je insolvenční soud ve všech případech povinen oddlužení povolit. Podle § 395 IZ musí insolvenční soud návrh na povolení oddlužení **zamítnout**, pokud lze důvodně předpokládat:

- a) že jím je sledován nepoctivý záměr, nebo
- b) že hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek, ledaže tito věřitelé s nižším plněním souhlasí.

Ad a) Nepoctivý záměr se podle insolvenčního zákona projevuje dvěma způsoby. Buď v posledních 5 letech probíhalo ohledně dlužníka insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek takové osoby, a to v závislosti na výsledku takového řízení, nebo podle výpisu z rejstříku trestů v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy. Výpis z rejstříku trestů je povinnou přílohou návrhu na povolení oddlužení a musí jej kromě dlužníka předkládat také případný zákonný zástupce (pokud jej dlužník má), jedná-li se o dlužníka-právníckou osobu také jeho statutární orgán nebo člen kolektivního statutárního orgánu. Existuje zde určitá možnost, že i přes tyto okolnosti lze návrh na povolení oddlužení povolit. Jedná se o případ, kdy dlužník dokáže, že nesleduje návrhem na povolení oddlužení nepoctivý záměr⁸.

Ad b) To, že hodnota plnění, kterou při oddlužení věřitelé obdrží, musí být větší než 30 % jejich pohledávek, je základní podmínkou oddlužení. Jak jsem již zmínila v části Podmínky oddlužení, pokud je tato hodnota nižší, je dlužník povinen řešit svůj úpadek v konkursu. Pokud věřitel s nižším plněním souhlasí, je dlužník povinen připojit k návrhu na povolení oddlužení písemný souhlas věřitele.

Soud musí zamítnout návrh také v případě, jestliže:

- a) jej znovu podala osoba, o jejímž návrhu na povolení oddlužení bylo již dříve rozhodnuto nebo
- b) dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení.

⁸ Kozák, J.; Budín, P.; Pachl, L.: *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*, str. 219

Ad a) K zamítnutí návrhu dojde v případě, že dlužník podal opakovaně návrh na povolení oddlužení, i když jeho původní návrh insolvenční soud dříve odmítl nebo zamítl. K zamítnutí dojde také v případě, když soud zjistí, že konkurzní řízení následující po nevydařeném oddlužení skončilo proto, že dlužníkuv majetek byl zcela nedostačující pro uspokojení věřitelů⁹.

Posledním způsobem, jak může soud o návrhu na povolení oddlužení rozhodnout, je jeho **povolení**. K tomu dojde v případě, kdy soud návrh na povolení oddlužení neodmítne nebo nezamítne. Insolvenční soud je povinen rozhodnout o dvou věcech – o tom, zda je dlužník v úpadku či nikoli a o povolení oddlužení. Pokud je insolvenční návrh podán dříve než návrh na povolení oddlužení (je podán věřitelem), soud musí o úpadku dlužníka rozhodnout buď dříve, nebo současně s rozhodnutím o návrhu na povolení oddlužení. V případě podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení dlužníkem, které se podávají dohromady, musí soud rozhodnout o obou těchto věcech současně (jak o úpadku, tak i o povolení oddlužení).

Jakkoli soud o návrhu na povolení oddlužení rozhodne, je povinen své rozhodnutí oznámit dlužníku, případně jiné osobě, která návrh podala, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru (§ 395 IZ). Pokud osoba, která návrh podala, s tímto rozhodnutím nesouhlasí, má právo se odvolat. Ani věřitelé nebo insolvenční správce toto právo nemají. Pouze v případě, že insolvenční soud oddlužení povolí, není dlužníkovo odvolání přípustné. Je to logické, protože dlužník o oddlužení usiloval.

Podle § 396 IZ v případě, že insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí nebo jej zamítne, rozhodne současně o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem.

3.6 Úloha věřitelů v procesu oddlužení

Věřitelé hrají v procesu oddlužení poměrně významnou roli. Samotný proces se však týká zejména těch věřitelů, jejichž pohledávky nejsou nijak zajištěny (nezajištění věřitelé). Věřitelé, jejichž pohledávky jsou zajištěny (např. hypoteční úvěry jsou zajištěny nemovitostí), jsou v průběhu řízení uspokojeni výtěžkem z prodeje toho majetku, který je

⁹ Kozák, J.; Budín, P.; Pachl, L.: *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*, str. 219

předmětem zajištění. Proto se jich samotné řízení a průběh oddlužení téměř nedotýká. Z toho důvodu nemohou ani rozhodovat o způsobu oddlužení dlužníka¹⁰. Další text se tedy bude týkat nezajištěných věřitelů.

V počátečních fázích insolvenčního řízení nemohou být věřitelé vůči dlužníku jakkoli aktivní. Nemohou vymáhat své pohledávky exekučně ani podat na dlužníka žalobu (v případě, že pohledávku lze přihlásit). Jakmile však soud rozhodne o úpadku a povolení oddlužení a toto rozhodnutí je zveřejněno v insolvenčním rejstříku, mohou věřitelé začít **přihlašovat své pohledávky** (v případě podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení dlužníkem). V přihlášce věřitelé uvedou zejména výši pohledávky v penězích a důvod jejího vzniku. Věřitelům je k dispozici formulář, který vydává Ministerstvo spravedlnosti ČR. Od této chvíle jim běží třicetidenní lhůta, která nemůže být soudem ani zkrácena, ani prodloužena. Po uplynutí této lhůty je insolvenční soud povinen zveřejnit v insolvenčním rejstříku seznam přihlášených pohledávek. K pohledávkám, které byly přihlášeny pozdě, se už nepřihlíží a věřitelé nemají nárok na jejich uspokojení. Tento seznam sestavuje insolvenční správce a musí být zveřejněn nejpozději tři dny před zahájením přezkumného jednání, které se koná do 15 dnů od konce lhůty pro podávání přihlášek¹¹. Insolvenční správce současně ověřuje jejich výši, případně pravost a získané údaje porovnává s údaji, které získal od dlužníka.

V případě, kdy insolvenční návrh podal věřitel, musí soud nejprve rozhodnout o úpadku. Do 30 dnů od prohlášení úpadku dlužníka soud rozhodne také o povolení oddlužení. Tento postup se od předchozího postupu liší tím, že věřitelé mohou začít přihlašovat své pohledávky, jakmile soud rozhodne o úpadku dlužníka (ne až po rozhodnutí o povolení oddlužení). Mají na to minimálně 30 a maximálně 60 dnů (přesnou lhůtu stanoví soud). Jakmile uplyne lhůta pro přihlašování pohledávek, musí se nejpozději do dvou měsíců konat přezkumné jednání (soud opět určí lhůtu).

Přezkumné jednání slouží k přezkoumání přihlášených pohledávek. Účastní se jej nejen věřitelé a insolvenční správce, ale i dlužník. O tom, kde a kdy bude toto jednání probíhat, rozhoduje soud. Při přezkumném jednání má dlužník a insolvenční správce právo popírat pravost (zda už není pohledávka promlčena nebo nezanikla), výši a pořadí všech přihlášených pohledávek (§ 192 IZ). Co se týče pořadí pohledávek, nejčastěji dlužník namítá, že nejsou tak důležité a že se mohou uspokojovat později. Jakmile je přezkumné

¹⁰ Kozák, J.; Budín, P.; Páchl, L.: *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*, str. 223

¹¹ Kozák, J.; Budín, P.; Páchl, L.: *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*, str. 221

jednání u konce, zapíše insolvenční správce případné změny do seznamu pohledávek, který se stává součástí zápisu z přezkumného jednání.

Věřitelé mají při rozhodování o způsobu oddlužení dlužníka velký význam. Mají totiž právo tento způsob stanovit. Třebaže dlužník v návrhu na povolení oddlužení uvedl, který způsob je pro něj přijatelný, mohou věřitelé rozhodnout i jinak. Rozhodující jsou pro ně informace, které dlužník uvedl v návrhu na povolení oddlužení – tedy soupis dlužníkovy majetku a seznam očekávaných příjmů. Věřitelé musí zvážit, který ze způsobů oddlužení jim přinese větší uspokojení (buď oddlužení prodejem majetku, nebo plněním splátkového kalendáře). Pouze v případě, když se věřitelé nejsou schopni dohodnout nebo se rozhodnou tohoto práva nevyužít, rozhodne o způsobu oddlužení insolvenční soud.

Nejvyšším orgánem věřitelů je schůze věřitelů. Ze svých řad volí věřitelský výbor, případně přihlásilo-li se méně než 50 věřitelů volí zástupce věřitelů a jeho náhradníka¹².

Nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svou pohledávku, mohou o způsobu oddlužení rozhodnout dvěma způsoby – buď hlasováním na **schůzi věřitelů**, která následuje po přezkumném jednání, nebo prostřednictvím **hlasovacích lístků**, tzn. mimo schůzi věřitelů. Formulář hlasovacího lístku je přesně stanoven a vydáván Ministerstvem spravedlnosti ČR. Hlasovat prostřednictvím hlasovacích lístků mohou věřitelé dokonce i před zahájením insolvenčního řízení. Pokud věřitelé způsob oddlužení stanoví mimo schůzi věřitelů, není potřeba schůzi věřitelů svolávat. Dojde-li k situaci, kdy pouze část věřitelů hlasovala prostřednictvím hlasovacích lístků, svolá soud schůzi věřitelů, na které budou zbylí věřitelé hlasovat. Všeobecně platí, že každý věřitel má jeden hlas na každou 1 Kč své pohledávky. V některých případech může mít každý věřitel pouze jeden hlas. Všechny hlasy se nakonec sečtou dohromady. Pokud věřitelé v průběhu hlasování změní názor, nemohou už svůj původní hlas vzít zpátky a k jakýmkoli změnám se už nepřihlíží.

3.7 Rozhodnutí o schválení, případně zamítnutí oddlužení

Poté, co věřitelé rozhodnou o způsobu oddlužení dlužníka, mohou nastat dvě situace. Tou pro dlužníka horší situací je **zamítnutí oddlužení** (§ 403 IZ). Tento pojem je často chybně zaměňován se zamítnutím návrhu na povolení oddlužení. Oddlužení lze zamítnout pouze v případě, kdy nezajištění věřitelé, kteří hlasovali na schůzi věřitelů, případně hlasovali prostřednictvím hlasovacích lístků mimo schůzi věřitelů mají vůči oddlužení

¹² Maršíková, J.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, str. 85

určité **námitky**. Musí existovat skutečnosti, které by měly za následek zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, avšak dosud se o nich nevědělo (jinak by byl návrh zamítnut téměř okamžitě a proces oddlužení by nedošel tak daleko). Na tyto skutečnosti mohou upozornit jak sami věřitelé, tak i insolvenční správce. Tyto námitky musí být skutečně odůvodněné a nelze se domáhat zamítnutí oddlužení jen proto, že by věřitel zvolil raději jinou formu řešení úpadku (např. konkurs). Námitky mohou věřitelé podávat nejpozději do konce schůze věřitelů nebo do 10 dnů po zveřejnění zvoleného způsobu oddlužení v insolvenčním rejstříku. Pokud vznáší námitku zajištěný věřitel nebo nezajištěný věřitel, který ji nepodal včas, k námitkám se nepřihlíží. Poté o nich rozhoduje insolvenční soud. Nejsou-li tyto námitky oprávněné, soud oddlužení schválí, avšak v případě, že oprávněné jsou, musí soud rozhodnout o neschválení oddlužení a prohlásit na majetek dlužníka konkurs. Odvolat se proti tomuto rozhodnutí může pouze dlužník osobně.

Druhou a dlužníkem očekávanou situací je **schválení oddlužení**. O něm soud rozhoduje bezprostředně po skončení jednání, na kterém byly projednávány námitky věřitelů, nebo pokud věřitelé žádné námitky neuplatnili, rozhoduje po uplynutí lhůty k jejich podání (§ 403 IZ). Soud schvaluje oddlužení způsobem, na kterém se věřitelé dohodli, případně o způsobu oddlužení rozhodne sám (viz výše). Účinky schválení oddlužení nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku.

V rozhodnutí schvalujícím oddlužení zpeněžením majetkové podstaty musí podle § 406 odst. 2 insolvenční soud uvést:

- a) kdo je insolvenčním správcem,
- b) označení majetku, který podle stavu ke dni vydání rozhodnutí náleží do majetkové podstaty,
- c) označení nezajištěných věřitelů, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky (současně musí uvést nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli).

V rozhodnutí schvalujícím oddlužení plněním splátkového kalendáře podle § 406 odst. 3 insolvenční soud:

- a) uloží dlužníku, aby po dobu 5 let platil nezajištěným věřitelům prostřednictvím insolvenčního správce vždy k určenému dni měsíce částku z příjmů, které získá

po schválení oddlužení, a to podle poměru jejich pohledávek určeného v rozhodnutí; současně stanoví termín úhrady první splátky, a to tak, aby byla uhrazena nejpozději do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž nastanou účinky schválení oddlužení,

- b) označí příjmy, ze kterých by dlužník podle stavu ke dni vydání rozhodnutí měl uhradit první splátku,
- c) označí nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky, a uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli,
- d) přikáže plátcí mzdy dlužníka, aby po doručení rozhodnutí o schválení oddlužení prováděl ze mzdy nebo jiného příjmu dlužníka stanovené srážky a nevyplácel sražené částky dlužníku.

Rozhodnutí o schválení oddlužení je soud povinen doručit dlužníkovi, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Proti způsobu oddlužení se může odvolat pouze věřitel, který hlasoval pro jiný způsob oddlužení, případně věřitel, jehož námitky soud nevyslyšel.

Jde-li o oddlužení plněním splátkového kalendáře, může se proti rozhodnutí odvolat nejen věřitel, ale i dlužník. V obou případech z toho důvodu, že soud nevzal na vědomí navrhovanou výši splátek. Toto rozhodnutí je soud povinen doručit do vlastních rukou také plátcí mzdy dlužníka, který pak musí provádět srážky ze mzdy.

3.8 První způsob oddlužení – oddlužení prodejem majetku

Oddlužení prodejem dlužníkovy majetku (nebo také oddlužení zpeněžením majetkové podstaty) je z výše uvedených dvou způsobů tím rychlejším a dalo by se říct, že pro dlužníka i jednodušším. O vše se totiž stará a zpeněžování provádí insolvenční správce, který má právo nakládat s majetkem dlužníka. Oddlužení prodejem majetku je až na několik výjimek totožné s prodejem majetku při konkursu. Výhodou pro dlužníka je i to, že jeho příjmy nejsou oddlužením postiženy a může s nimi podle svého uvážení nakládat.

Insolvenční správce pracuje se soupisem veškerého majetku, který soud uvedl v rozhodnutí schvalujícím oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Do majetkové podstaty zařadí např. peněžní prostředky (pokud je dlužník v pracovním poměru, pak i zábavitelnou část mzdy), věci movité a nemovité, vkladní knížky, akcie, šeky, směnky a

jiné cenné papíry, obchodní podíly, podnik, pohledávky apod. Do majetkové podstaty nelze zařadit majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schválení oddlužení (§ 389 IZ). Současně není možno zpeněžit majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Jedná se o základní ošacení, hygienické potřeby, hotovost do 1 000 Kč, základní vybavení domácnosti, léky, zdravotnické pomůcky (např. zubní protézy, invalidní vozík, chodítka, francouzské hole) a také snubní prsteny. Tento majetek si dlužník ponechává a může s ním jakkoli disponovat.

Způsobů zpeněžení majetkové podstaty je několik. Nejčastěji se používá prodej majetku **ve veřejné dražbě**, dále pak prodej majetku **mimo dražbu** a prodej movitých věcí a nemovitostí **podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí** (§ 286 IZ). O tom, jaký způsob zpeněžení se použije, rozhoduje insolvenční správce. Obecně platí, že ve veřejné dražbě se prodávají nemovitosti a jednotlivý movitý majetek¹³ a mimo dražbu se prodávají levnější věci nebo věci, které rychle podléhají zkáze. K prodeji mimo dražbu insolvenční správce potřebuje souhlas věřitelů a insolvenčního soudu. Je na správci, jestli se rozhodne majetek dlužníka prodat najednou nebo po částech.

Pokud je potřeba zpeněžit věc, právo, pohledávku nebo jinou majetkovou hodnotu, která slouží k zajištění pohledávky, je insolvenční správce povinen postupovat podle pokynů zajištěného věřitele. Jelikož do majetkové podstaty patří také dlužníkovy pohledávky, má insolvenční správce právo tyto pohledávky uplatnit a vymáhat ve prospěch majetkové podstaty (pouze v případě, když náklady na vymáhání těchto pohledávek nebudou neúměrně vysoké). Pokud insolvenční správce zpeněží nemovitost, ve které dlužník bydlí, je dlužník povinen ji co nejdříve vyklidit a vystěhovat se.

IZ vyjmenovává osoby, které nemohou prodaný majetek dlužníka nabýt. Jedná se zejména o dlužníka samotného a osoby jemu blízké (např. rodinní příslušníci, partner). Pokud je dlužníkem právnická osoba, nesmí její majetek nabýt vedoucí zaměstnanci a osoby jim blízké, společníci (kromě společníků a.s.), prokurista nebo také členové věřitelského výboru, kterým nebyl udělen souhlas s nabýváním majetku z majetkové podstaty věřitelským výborem.

Insolvenční správce má povinnost o průběhu zpeněžování majetku a také o nakládání s vytěženými penězi informovat insolvenční soud a věřitele. Po skončení zpeněžování předkládá soudu **konečnou zprávu**, ve které podle § 302 IZ uvádí:

¹³ Richter, T.: *Insolvenční právo*, str. 364

- přehled pohledávek, které insolvenční správce už uspokojil a které ještě zbývá uspokojit,
- přehled výdajů, které vynaložil v souvislosti se správou majetkové podstaty, a zdůvodnění neobvyklých výdajů,
- přehled zpeněžení majetkové podstaty a výsledek, kterého bylo dosaženo,
- seznam majetku, který zpeněžen nebyl a zdůvodnění, proč se tak nestalo a také
- přehled jednání a pracovních úkonů, které byly pro průběh insolvenčního řízení významné.

Z konečné zprávy musí vyplynout, jaké částky bylo zpeněžením majetkové podstaty dosaženo a kolik který věřitel z této částky dostane.

Pro oddlužení dlužníka je důležité, aby se prodejem jeho majetku získalo alespoň 30 % hodnoty všech jeho závazků.

Věřitelé se uspokojují v tom pořadí, ve kterém byli uvedeni v seznamu přihlášených pohledávek. Peněžní prostředky získané ze zpeněžení majetku, který byl předmětem zajištění, slouží k uspokojení zajištěného věřitele. Pokud je získaná hodnota nižší než původní hodnota pohledávky, není možné ji uspokojit dodatečným zpeněžením jiného majetku, který nebyl předmětem zajištění.

Jakmile se určený majetek dlužníka prodá, zanikne možnost výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Také všechna zástavní práva, která majetek zatěžovala, zaniknou.

3.9 Druhý způsob oddlužení – oddlužení plněním splátkového kalendáře

Pokud majetek dlužníka nedosahuje takové velikosti, aby jeho zpeněžením bylo dosaženo alespoň 30 % hodnoty všech jeho závazků, je třeba zvolit způsob oddlužení plněním splátkového kalendáře. V tomto případě se majetek dlužníkovi ponechá a do oddlužení se nezapojí. Důležité je však zmínit, že se tímto majetkem myslí majetek, který dlužník nabyl před zahájením oddlužení. Jakmile dlužník dostane darem nebo dědictvím majetek po zahájení oddlužení, je povinen jej zpeněžit a výtěžek odvést věřitelům (viz dále).

Při oddlužení plněním splátkového kalendáře musí dlužník **po dobu pěti let** odvádět **nezajištěným věřitelům** každý měsíc splátky ze svého příjmu podle poměru jejich přihlášených pohledávek. Zajištění věřitelé se uspokojují zpeněžením předmětu zajištění pohledávky (např. prodejem nemovitosti, kterou byla zajištěna hypotéka), které provádí

insolvenční správce, a na další splátky z příjmu dlužníka už nemají nárok (i když nedošlo k plnému uspokojení jejich pohledávky).

Mezi příjmy dlužníka řadíme nejen příjmy z pracovně-právního vztahu, ale také další příjmy, které jsou uvedeny v zákoně o daních z příjmů (uvedené v části o návrhu na povolení oddlužení). Dlužník je povinen přiznávat také všechny příjmy, které jsou od daně z příjmu osvobozeny, např. ceny ze sportovních soutěží, které nepřevyšují částku 10 000 Kč, příjmy ve formě dávek z nemocenského pojištění, státní sociální podpory, všeobecného zdravotního pojištění, důchodového pojištění, stipendia, výsluhy u vojáků z povolání a další (§ 4 ZDP).

Následujících pět let od schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je pro dlužníka poměrně obtížných. Musí dodržovat přesně stanovené pokyny, které jsou uvedeny v § 412 IZ. Na to, zda je dodržuje nebo ne, dohlíží insolvenční správce, který musí o průběhu oddlužení pravidelně informovat insolvenční soud a věřitele. Mezi dlužníkovy povinnosti tedy patří:

- a) *být výdělečně činný a v případě, že je nezaměstnaný, musí o práci usilovat,*
- b) *veškerá dědictví a dary zpeněžit a jejich výtěžek, stejně jako své mimořádné příjmy, odvést věřitelům jako mimořádnou splátku,*
- c) *oznamovat insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelům všechny změny týkající se jeho bydliště, sídla nebo zaměstnání,*
- d) *předkládat k 15. lednu a 15. červenci kalendářního roku insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelům přehled všech svých příjmů za uplynulých 6 kalendářních měsíců,*
- e) *nezatajovat své příjmy a v případě, že o to buď insolvenční soud, insolvenční správce, nebo věřitelé požádají, předložit svá daňová přiznání,*
- f) *neposkytovat žádnému věřiteli zvláštní výhody,*
- g) *nepřijímat na sebe žádné nové závazky, které by v budoucnu nemohl splnit.*

Ad a) Zaměstnanost, případně snaha najít si novou práci, je základním předpokladem oddlužení plněním splátkového kalendáře. Dlužník z toho důvodu uváděl v návrhu na povolení oddlužení soupis svých očekávaných příjmů po dobu pěti let. Podle těchto informací se řídili také věřitelé, kteří se rozhodovali mezi oddlužením formou zpeněžení majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře. Očekávali, že tímto způsobem oddlužení dosáhnou většího uspokojení svých pohledávek. Dlužník se musí během následujících pěti let chovat zodpovědně a ničím neohrožovat své pracovní místo

(např. nebude chodit do práce pod vlivem alkoholu apod.). Pokud z jakéhokoli nečekaného důvodu, jakým může být např. krach zaměstnavatele nebo jeho nadbytečnost, přijde o práci, musí začít okamžitě aktivně usilovat o nové pracovní místo. Zmíněnou aktivitou se rozumí spolupráce s úřadem práce i hledání práce svépomocí. V § 412, odst. 1, písm. a) je také uvedeno, že dlužník nesmí odmítnout splnitelnou možnost si příjem obstarat. To znamená, že pokud někdo nabídne dlužníkovi jakoukoli, třeba i hůře placenou práci, nesmí dlužník tuto práci odmítnout, i kdyby byla „pod jeho úroveň“.

Ad b) Nezíská-li dlužník souhlas insolvenčního správce, není oprávněn dědictví nebo dar odmítnout, případně přijmout nižší část, než původně dostat měl. Pokud by tak učinil, je jeho úkon neplatný a dědictví nebo dar přijmout musí. Na rozdíl od oddlužení prodejem majetku, o zpeněžení dědictví a darů se stará sám dlužník (ne insolvenční správce). Mimořádnými příjmy dlužníka se rozumí např. jakákoli výhra nebo splacení dávno promlčeného dluhu dlužníkovým dlužníkem. Tato mimořádná splátka se nezapočítává do splátkového kalendáře, ale je jakýmsi „bonusem“ pro věřitele.

Ad c) Kromě těchto uvedených povinností je možno určit, že je dlužník povinen oznamovat také další významné skutečnosti, které by mohly oddlužení ovlivnit. Jedná se např. o dlouhodobou nemoc, získání dalšího zaměstnání, zahájení vlastního podnikání, případně dlouhodobý studijní nebo pracovní pobyt v zahraničí¹⁴.

Ad d) Povinností dlužníka je kromě odvádění jednotlivých splátek věřitelům také předkládání soupisu všech svých příjmů. Toto musí činit co půl roku. Jedná se o další věc, která poměrně znesnadňuje dlužníkovu oddlužení (administrativní náročnost).

Ad e) Jde-li dlužníkovi o to, aby jeho oddlužení skončilo úspěšně, nemělo by jej nikdy ani napadnout snažit se své příjmy zatajit (nejen příjem z hlavního pracovního poměru, ale např. i příjmy z vedlejších pracovních poměrů nebo příjmy mimořádné). Je sice možné, že se o tom insolvenční soud nedozví, ale riziko je příliš velké. Jakmile soud zjistí, že dlužník své příjmy zatajoval a tím snižoval uspokojení svých věřitelů, okamžitě rozhodne o zrušení schváleného oddlužení. Současně prohlásí na majetek dlužníka konkurs a o veškeré

¹⁴ Kozák, J.; Budín, P.; Páchl, L.: *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*, str. 233

výhody, které oddlužení přináší, dlužník přijde. Po dlužníku nelze požadovat, aby předkládal svá daňová priznání z dob, kdy u něj oddlužení ještě neprobíhalo.

Ad f) V případě, že dlužníkovým věřitelem je jeho rodinný příslušník či známý a dlužník se jej bude snažit před ostatními věřiteli nějak zvýhodnit, může dojít ke stejné situaci jako v bodě e). Insolvenční soud rozhodne o zrušení schváleného oddlužení a na dlužníkův majetek prohlásí konkurs. Tímto zvýhodněním může být např. odvádění vyšší částky, než na jakou má věřitel nárok, nebo odvádění mimořádných příjmů pouze tomuto věřiteli.

Ad g) Těmito závazky je myšleno např. přijímání nových úvěrů, kterými hodlá dlužník splácet jednotlivé splátky splátkového kalendáře, nebo také přijímání spotřebitelských úvěrů na nákup vybavení domácnosti. Institut oddlužení byl zaveden také z toho důvodu, aby si dlužníci uvědomili, že zadlužování je negativní jev a přivedlo je právě do této nepříjemné situace. V tomto případě musí insolvenční soud posoudit, zda může toto další zadlužení probíhající oddlužení nějak ohrozit a pokud dojde k názoru, že ne, v oddlužení dlužník pokračuje i nadále. Pokud dojde k situaci, kdy dlužník způsobí svým jednáním škodu a je povinen ji uhradit, musí tak učinit nejpozději do 30 dnů po splatnosti. Nestane-li se tak, soud schválené oddlužení zruší a na majetek dlužníka prohlásí konkurs.

Platit jednotlivé splátky začíná dlužník **první kalendářní měsíc po měsíci**, ve kterém došlo ke schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, a skončí, jakmile už splácí 5 let. Tuto lhůtu nelze překročit, je pevně stanovená. Na druhou stranu je možné ji zkrátit, a to v případě, když dlužník splatí svým věřitelům veškeré jejich pohledávky dříve (např. za tři roky).

Dlužník své splátky platí věřitelům sám, jde-li o jejich uspokojování ze zpeněžení dědictví, darů a mimořádných příjmů. Jak vyplývá z rozhodnutí schvalujícího oddlužení plněním splátkového kalendáře, srážky ze mzdy je povinen uskutečňovat plátce mzdy a odvádět je insolvenčnímu správci, který je věřitelům přerozdělí. Současně si insolvenční správce odečte svou odměnu (900 Kč měsíčně v případě, že není plátcem DPH, pokud je plátcem, částka se rovná 1 071 Kč¹⁵). Dlužník pak dostane pouze nezabavitelnou část, která bude sloužit k pokrytí jeho životních nákladů. Pokud dostává dlužník příjem každý měsíc v jiné výši, mění se také výše jednotlivých splátek. Dříve byl dlužník povinen si

¹⁵ Landa, M.: *Ekonomika insolvenčního řízení*, str. 396

veškeré splátky sám vypočítat a následně odvést, což bylo pro něj velmi náročné a složité. Se změnou IZ zákonem č. 217/2009 Sb. byl této povinnosti zbaven¹⁶.

Způsob výpočtu výše splátek jednotlivým věřitelům je velmi složitý. Podle § 389 IZ je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky.

Jak se tedy vypočítá výše měsíčních splátek? Částka, ze které se budou každý měsíc odvádět splátky věřitelům, se vypočítá z rozdílu mezi čistým příjmem a částkou, která slouží k zajištění základních životních potřeb dlužníka a jeho rodiny (tzv. nezabavitelná částka). Na splácení věřitelům dlužník odvede 2/3 z této částky.

Při výpočtu nezabavitelné částky se postupuje podle zákona č. 110/2006 Sb., *o životním a existenčním minimu*, zákona č. 117/1995 Sb., *o státní sociální podpoře*, nařízení vlády č. 595/2006 Sb., *o nezabavitelných částkách* a nařízení vlády č. 461/2009 Sb., *kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro rok 2010 stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva, a částek normativních nákladů na bydlení*.

Postup výpočtu výše měsíčních splátek pro oddlužení¹⁷:

1. Nejprve se vypočtou **čisté příjmy** dlužníka (čistá mzda). Od veškerých příjmů se odečte záloha na daň z příjmů, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění. Všechny tyto sražené částky se vypočítají podle aktuálně platných sazeb.
2. Dále se vypočte tzv. **základní částka** (součet všech nezabavitelných částek, tedy bodů a. a b.).
 - a. Sečteme částku životního minima jednotlivce, které v současné době činí 3 126 Kč (§ 2 ZoŽAEM) a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu pro byt užívaný na základě nájemní smlouvy v obci od 55 000 do 99 999 obyvatel, která činí 4 597 Kč (§ 26 ZoSSP). Z této částky, která

¹⁶ Maršíková, J.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, str. 117

¹⁷ Postup výpočtu je uveden na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR (viz <http://insolvenčni-zakon.justice.cz/dluznik/kalkulacka-vypocet.html>). Kalkulačkou vypočtené údaje mají spíše informativní charakter, protože jejich základem je částka normativních nákladů na bydlení platná v roce 2009. Při svých výpočtech používám částku platnou pro rok 2010.

činí 7 723 Kč, vypočítáme dvě třetiny a tímto získáme tzv. nezabavitelnou částku (5 149 Kč).

- b. Na každou vyživovanou osobu a manžela vypočítáme $\frac{1}{4}$ z nezabavitelné částky (1 287 Kč).
3. Všechny nezabavitelné částky sečteme dohromady a výsledek zaokrouhlíme na celé Kč nahoru.
4. Od čistých příjmů odečteme vypočtenou základní částku a výsledek zaokrouhlíme na celé Kč dolů na částku dělitelnou třemi.
5. Zaokrouhlenou částku vydělíme třemi a pro splácení jednotlivých splátek použijeme dvě třetiny. Rozdíl mezi čistým příjmem a vypočtenou výší splátek zbývá dlužníkovi k životu.

V tabulce uvádím příklad, jak se bude částka, ze které se budou každý měsíc odvádět splátky věřitelům, lišit u čtyř dlužníků se stejným čistým měsíčním příjmem 10 000 Kč, avšak s jinými rodinnými poměry. První dlužník žije sám, druhý má pouze manželku nebo jedno dítě, třetí dlužník má manželku a jedno dítě nebo nemá manželku a má dvě děti a poslední dlužník má manželku a dvě děti, případně žije bez manželky se třemi dětmi.

Tab. 3.1 Příklad výpočtu splátek pro oddlužení

	Dlužník č. 1	Dlužník č. 2	Dlužník č. 3	Dlužník č. 4
Čistý příjem	10 000 Kč	10 000 Kč	10 000 Kč	10 000 Kč
Vyživované osoby (dětí, manžel/-ka)	0	1	2	3
Základní částka:				
a) jednotlivec	5 149 Kč	5 149 Kč	5 149 Kč	5 149 Kč
b) vyživované osoby	0 Kč	1 287 Kč	2 574 Kč	3 861 Kč
Celkem	5 149 Kč	6 436 Kč	7 723 Kč	9 010 Kč
Čistý příjem – základní částka	4 851 Kč	3 564 Kč	2 277 Kč	990 Kč
Zaokrouhlení na částku dělitelnou 3	4 851 Kč	3 564 Kč	2 277 Kč	990 Kč
Splátka pro oddlužení (2/3 z částky dělitelné 3)	3 234 Kč	2 376 Kč	1 518 Kč	660 Kč
Zbývá dlužníkovi	6 766 Kč	7 624 Kč	8 482 Kč	9 340 Kč

Z uvedeného příkladu vyplývá, že dlužník, který žije sám, musí odvádět nejvyšší částku, protože není povinen vyživovat další osoby a tím pádem nemusí na nikoho brát ohled. Naopak dlužník, který vyživuje 3 osoby, není schopen odvádět příliš vysokou částku, protože se musí o vyživované osoby postarat. Z částky, která dlužníkovi zbývá, je potřeba ještě uhradit výše zmíněnou odměnu insolvenčního správce (900 Kč, příp. 1 071 Kč)

Vypočtená výše splátek pro oddlužení se musí **rozdělit mezi nezajištěné věřitele** ve stanoveném poměru. Tento poměr určí v rozhodnutí schvalujícím oddlužení plněním splátkového kalendáře insolvenční soud. U každého věřitele uvede procento, které se mu musí z vypočtené splátky odvést. Toto procento soud vypočítá podle podílu pohledávky věřitele na celkové sumě všech pohledávek. To znamená, že věřitel, který má vůči dlužníkovi největší pohledávku, musí dostat z vypočtené částky největší podíl. Jedná se ale pouze o přihlášené pohledávky uvedené v seznamu přihlášených pohledávek.

3.10 Zrušení schváleného oddlužení

V průběhu procesu oddlužení nemá dlužník stoprocentní jistotu, že pro něj dopadne vše dobře. Schválené oddlužení může insolvenční soud zrušit nejen po jeho skončení, ale i v době, kdy stále probíhá. Zrušení oddlužení má za následek odejmutí výhod oddlužení a soud musí prohlásit na majetek dlužníka konkurs.

Insolvenční soud má povinnost schválené oddlužení zrušit ve čtyřech případech, které jsou uvedeny v § 418 IZ. Prvním případem je **neplnění podstatných povinností dlužníkem podle schváleného způsobu oddlužení**. Týká se to ve větší míře druhého způsobu oddlužení, a to oddlužení plněním splátkového kalendáře. Jak jsem již uvedla výše, dlužník je povinen nezatajovat své příjmy, odvádět jednotlivým věřitelům pravidelné splátky, neposkytovat žádnému věřiteli jakékoli výhody, zpeněžovat veškeré dary a dědictví, nepřijímat na sebe žádné nové závazky, které by v budoucnu nemohl plnit, být výdělečně činný apod. Některé uvedené povinnosti jsou podstatné, jiné méně. Záleží tedy vždy na tom, jak danou situaci insolvenční soud posoudí. Je logické, že oddlužení trvající pět let je pro dlužníka velmi náročné, avšak pokud chce dosáhnout osvobození od svých závazků, měl by pro to udělat vše, co je v jeho silách.

Druhým případem je situace, když se ukáže, že **podstatnou část splátkového kalendáře dlužníka nebude možné splnit**. Touto potřebnou hranicí je 30 % všech

dlužnickových závazků. K této situaci může dojít zejména v průběhu oddlužení plněním splátkového kalendáře. Během následujících pěti může dlužník přijít o práci, být dlouhodobě nemocný nebo mu bude např. v důsledku těžkého zranění přiznán invalidní důchod a jeho příjmy se tak podstatně sníží. Opět je na zvážení insolvenčního soudu, co označí jako „podstatnou část“ splátkového kalendáře. V případě, když dlužník neuspokojí ani 30 % svých závazků, ale insolvenční soud zjistí, že by ani během konkursu nedošlo k uspokojení větší části jeho závazků, může na návrh dlužníka oddlužení považovat za splněné.

Ke zrušení oddlužení dojde také tehdy, když **v důsledku zaviněného jednání vznikl dlužníkovi po schválení plánu oddlužení peněžitý závazek po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti**. Opět se jedná o porušení povinností, které musí dlužník v průběhu oddlužení plnit. Důležitá je zde lhůta 30 dnů po splatnosti závazků, tzn. že pokud bude mít dlužník závazek, který do 30 dnů po jeho splatnosti uhradí, insolvenční soud není povinen schválené oddlužení zrušit a na majetek dlužníka prohlásit konkurs. Podle insolvenčního zákona dlužník zavinil vznik peněžitého závazku, byl-li k jeho vymožení nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce.

Čtvrtým a velmi výjimečným případem, kdy dojde ke zrušení oddlužení, je případ, kdy **o to požádá sám dlužník**. Je to však poměrně neobvyklé, protože návrh na povolení oddlužení podal sám, a tím pádem je možno považovat za logické, že o řešení svého úpadku oddlužením stojí. Jakmile o zrušení oddlužení požádá, bude jeho úpadek řešen konkursem.

Návrhy na zrušení oddlužení podávají kromě dlužníka také věřitelé nebo insolvenční správce. S výjimkou čtvrtého případu může soud vydat rozhodnutí i bez návrhu na zrušení oddlužení, tedy v případě, kdy se o uvedených situacích dozvěděl. Proti rozhodnutí soudu o zrušení oddlužení se může odvolat dlužník (pokud o to sám nepožádal) a věřitelé. Soud však není povinen návrh na zrušení oddlužení vždy potvrdit. Pokud se domnívá, že důvody uvedené v návrhu nejsou dostatečně opodstatněné, oddlužení bude pokračovat.

3.11 Splnění oddlužení

Splnění oddlužení ve skutečnosti znamená, že dlužník plnil během oddlužení všechny své povinnosti řádně a došlo k uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů alespoň z 30 % (pokud ovšem některý z věřitelů nebo všichni věřitelé nesouhlasili s nižší hodnotou uspokojení). Jak jsem již zmínila, zajištění věřitelé se uspokojují zpeněžením předmětu

zajištění a i kdyby byla tato částka nižší, než hodnota jejich pohledávek, nemají na další uspokojování nárok. V případě, že dlužník zaplatil méně než 30 % všech pohledávek věřitelům, může insolvenční soud na jeho návrh i takto proběhlé oddlužení považovat za splněné. Může totiž nastat situace (při oddlužení plněním splátkového kalendáře), kdy dlužník poctivě plní všechny své povinnosti, ale v důsledku objektivních překážek nemůže všechny závazky uspokojit z 30 % (např. dojde u něj k těžkému zranění s trvalými následky a tím pádem dlužník nebude moci pracovat). A v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty závisí míra uspokojení věřitelů na výtěžku dosaženého zpeněžením majetku dlužníka, ne na dlužníkovi samotném¹⁸.

Následně vydá insolvenční soud **rozhodnutí o vzetí na vědomí splnění oddlužení**. Věřitelé se proti rozhodnutí soudu nemohou odvolat. Jakmile rozhodnutí nabude právní moci, **insolvenční řízení končí** a tím pádem zanikají také překážky, které věřitelům bránily ve vymáhání svých pohledávek výkonem rozhodnutí nebo exekucí¹⁹. Proto by měl dlužník začít co nejrychleji jednat a podat návrh na osvobození od dluhů.

3.12 Osvobození dlužníka od dluhů

Po skočení insolvenčního řízení je na dlužníku, aby svůj proces oddlužení „dotáhl do konce“. Insolvenční soud totiž nemá povinnost po splnění oddlužení automaticky dlužníka osvobodit od placení jeho neuhrazených závazků. Dlužník musí podat **návrh na osvobození** insolvenčnímu soudu. Následně je dlužník předvolán k slyšení, po kterém soud rozhodne o jeho osvobození od placení zbylých dluhů.

U oddlužení plněním splátkového kalendáře ale mohou nastat tři možnosti. Pokud dlužník splatil řádně za 5 let alespoň 30 % všech svých závazků, insolvenční soud jej od dluhů bez zbytečných průtahů osvobodí. Pokud však splnil méně než 30 % svých závazků, je na soudu, aby celou věc prošetřil. Prokáže-li dlužník, že nižší míru uspokojení věřitelů nezavinil a nastaly u něj objektivní překážky k jejich uspokojení (viz výše) a že míra uspokojení věřitelů není nižší, než jakého by dosáhli během konkursu, insolvenční soud dlužníka od placení neuhrazených závazků osvobodí také, ovšem s určitými rozdíly. Osvobodí jej totiž pouze od přihlášených pohledávek zajištěných a nezajištěných věřitelů. Nepřihlášené nebo vyloučené pohledávky dlužník musí splnit tak jako tak. A pokud dlužník splnil méně než 30 % svých závazků a neprokáže, že danou situaci nezavinil,

¹⁸ Maršíkov, J.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, str. 120

¹⁹ Kozák, J.; Budín, P.; Páchl, L.: *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*, str. 237

případně soud zjistí, že věřitelé byli uspokojeni méně, než v případném konkursu, dlužníka od placení neuhrazených závazků neosvobodí.

Podle § 414 IZ insolvenční soud osvobodí dlužníka, který své povinnosti plnil řádně a uhradil alespoň 30 % svých závazků, od:

- *placení pohledávek, které byly zahrnuty do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny,*
- *placení nepřihlášených pohledávek,*
- *placení pohledávek, ke kterým se nepřihlíželo,*
- *placení zbytku pohledávek zajištěných věřitelů, které nebyly v oddlužení uspokojeny zpeněžením předmětu zajištění, tzn. že výtěžek zpeněžení výši celé pohledávky nepokryl.*

Současně se osvobození vztahuje také na ručitele a jiné osoby, které mohly dlužníka pro tyto pohledávky postihovat. Věřitelé totiž neztratili své právo požadovat placení své pohledávky po ručiteli nebo spoludlužníku dlužníka, a tyto osoby jsou proto povinny svůj závazek věřiteli zaplatit bez toho, aniž by mohly požadovat po dlužníkovi náhradu.

Pokud však dlužník přijal nějaký nový závazek po schválení oddlužení, osvobození se tohoto závazku **netýká**. Totéž platí podle § 416 i pro peněžitý trest nebo jinou majetkovou sankci, kterou dlužník dostal v trestním řízení za úmyslný trestný čin, a také i pro pohledávky na náhradu škody způsobenou úmyslným porušením právní povinnosti. Zároveň v případě, když se zajištěný věřitel během oddlužení nerozhodl uplatnit svá práva, může se jich domáhat i po osvobození dlužníka od placení neuhrazených závazků. Institut oddlužení také nezavazuje dlužníka jeho daňových nedoplatků a dalších závazků dlužníka vůči státu a nedoplatků veřejného zdravotního pojištění.

Osvobozením dlužníka od placení neuhrazených závazků tyto závazky objektivně nezanikají. Věřitelům ale zaniká právo na jejich vymáhání. Po skončení oddlužení může tedy dlužník začít nový život bez dluhů a pokud z nějakého důvodu chce, může věřitelům zbylou část svých závazků uhradit, aniž by se jednalo o bezdůvodné obohacení věřitele²⁰.

Insolvenční soud své rozhodnutí doručí dlužníkovi, insolvenčnímu správci a věřitelům. Proti tomuto rozhodnutí se může odvolat pouze věřitel, který nedosáhl požadovaného uspokojení. Odmítne-li soud osvobození od dluhů, odvolat se může pouze dlužník.

²⁰ Maršíková, J.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, str. 121

Osvobozením dlužníka od dluhů ještě vše nekončí a soud může **přiznané osvobození odejmout** rozhodnutím. K tomuto úkonu může přistoupit pouze do doby tří let od osvobození. Podle § 417 IZ lze osvobození odejmout pouze na návrh některého z věřitelů v případě, kdy soud zjistí, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka, anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům. Pokud tento návrh dotyčný věřitel podal až po osvobození, i když už dříve věděl o těchto skutečnostech, soud k jeho návrhu přihlížet nebude. Dále může **osvobození dlužníka zaniknout**, by-li dlužník do tří let po osvobození odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým podstatně ovlivnil schválení nebo provedení oddlužení anebo přiznání osvobození, případně kterým jinak poškodil věřitele.

3.13 Shrnutí

Insolvenční řízení velmi zjednodušeně probíhá v případě podání obou návrhů (insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení) dlužníkem současně takto:

Podání insolvenčního návrhu + návrhu na povolení oddlužení → rozhodnutí soudu o úpadku dlužníka + rozhodnutí soudu o návrhu na povolení oddlužení (odmítnutí, zamítnutí nebo povolení) → v případě povolení návrhu rozhodnutí o způsobu oddlužení (buď věřiteli na schůzi věřitelů, případně prostřednictvím hlasovacích lístků, nebo soudem) → rozhodnutí o zamítnutí nebo schválení oddlužení → v případě schválení samotné oddlužení buď prodejem majetku, nebo plněním splátkového kalendáře → zrušení schváleného oddlužení nebo splnění oddlužení

Insolvenční řízení velmi zjednodušeně probíhá v případě podání insolvenčního návrhu věřitelem a následného podání návrhu na povolení oddlužení dlužníkem takto:

Podání insolvenčního návrhu věřitelem → podání návrhu na povolení oddlužení dlužníkem → rozhodnutí soudu o úpadku dlužníka → rozhodnutí soudu o návrhu na povolení oddlužení (odmítnutí, zamítnutí nebo povolení) → v případě povolení návrhu rozhodnutí o způsobu oddlužení (buď věřiteli na schůzi věřitelů, případně prostřednictvím hlasovacích lístků, nebo soudem) → rozhodnutí o zamítnutí nebo schválení oddlužení → v případě schválení samotné oddlužení buď prodejem majetku, nebo plněním splátkového kalendáře → zrušení schváleného oddlužení nebo splnění oddlužení

4 VÝHODY, NEVÝHODY A RIZIKA ODDLUŽENÍ

4.1 Výhody oddlužení

Největší výhodou a také hlavním důvodem, proč lidé tento složitý proces podstupují, je osvobození od placení jejich neuhrazených dluhů. Většinou v případě, že dlužník zažádá o povolení oddlužení, už má tak velké dluhy, že je není schopen vůbec splácet a do budoucna ani splatit. Tím pádem mu oddlužení může pomoci začít nový život bez dluhů.

Oddlužení je také méně bolestné než konkurs, a tím pádem pro dlužníky snesitelnější. V konkursu mohou totiž přijít během poměrně krátké doby o všechnen svůj majetek, dokonce i o střechu nad hlavou, zatímco při oddlužení toto většinou nehrozí. Navíc dlužníci nejsou povinni uhradit 100 % všech svých závazků věřitelům, jako je tomu u konkursu (minimální hranice činí 30 %).

Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je podstatně rychlejší než druhý způsob oddlužení (plněním splátkového kalendáře). Pokud má dlužník velký nebo hodnotný majetek, může se svých dluhů tedy zbavit v relativně krátké době.

Při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník více motivován k tomu, aby usilovněji pracoval, případně se pokoušel si najít novou práci. Ví totiž, že pokud své povinnosti plnit nebude, soud jeho oddlužení zruší a on se dostane do obávaného konkursu.

Během insolvenčního řízení jsou dlužníci chráněni před výkonem rozhodnutí nebo exekuce, které nelze vykonat. Současně jim také nemohou narůstat úroky z prodlení, které by výši jejich závazků zvyšovaly.

4.2 Nevýhody a rizika oddlužení

Podle mého názoru největší nevýhodou je složitost návrhu na povolení oddlužení. Dlužníci mnohdy nejsou o tom, jak návrh vyplnit a jaké přílohy připojit, dokonale informováni, a proto v něm dělají mnoho zbytečných chyb. Je to velmi nebezpečné, protože z toho důvodu může soud návrh odmítnout. Dlužníci musí být při jeho vyplňování pečliví, dávat pozor na to, aby nic nezatajili a hlavně, aby uváděli pouze pravdu. A v případě, když dlužníci chtějí s návrhem pomoci a vyhledají odbornou pomoc (např. advokáta), může je to vyjít poměrně draho. Pokud dlužník vyplní správně návrh

na zahájení insolvenčního řízení, ale návrh na povolení oddlužení ne, může se stát, že soud rozhodne o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem.

Pokud dlužníkův návrh soud povolí, může nastat situace, kdy věřitelé zvolí jiný způsob oddlužení, než ten, který navrhoval dlužník. V případě, že dlužník s požadovaným způsobem už počítal, se může dostat do problémů. Věřitelé totiž vybírají tu variantu, která je pro ně výhodnější a ze které bude jejich uspokojení větší. Nevýhodou oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je, že dlužník přijde o většinu svého majetku, který celý život shromažďoval. Může se jednat i o starožitnosti nebo jiné vzácné předměty, jejichž obstarání nebylo jistě snadnou záležitostí a ke kterým má citový vztah. Zpeněžením majetkové podstaty dlužníka je postiženo také společné jmění manželů. Při prodeji majetku ve veřejné dražbě je jako vyvolávací cena mnohdy nastavena cena podstatně nižší, než je hodnota daného majetku, a tím se výtěžek zmenšuje a množství prodaného majetku zvětšuje.

V případě oddlužení plněním splátkového kalendáře je velkou nevýhodou délka samotného procesu (5 let). Po tuto dobu dlužník dostává pouze velmi omezené příjmy, které často stěží pokrývají jeho základní životní potřeby. Dlužník nemá možnost nakupovat věci, které by chtěl, má totiž prostředky pouze na to nejnutnější. Současně musí dlužník plnit spoustu další povinností, z nichž asi tou nejnejpříjemnější je povinnost přijetí a následné zpeněžování všech darů a dědictví.

Během oddlužení je dlužník omezen při nakládání se svým majetkem. Jak jsem již uvedla výše, není oprávněn zejména podstatně snižovat jeho hodnotu. V případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nesmí svůj majetek tajně prodávat nebo jej někomu darovat jen proto, aby jej insolvenční správce nemohl zpeněžit. Pokud probíhá oddlužení plněním splátkového kalendáře, musel by výtěžek z prodeje použít na úhradu mimořádné splátky věřitelům.

Většině dlužníků není během oddlužení příjemné podřizování se pravomocem insolvenčního správce, které jsou poměrně velké. Současně musí také dvakrát ročně předkládat insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelům seznam svých příjmů za uplynulých 6 měsíců, což je poměrně zdouhavé. Musí mít také přístup k internetu, kde se dozví o průběhu insolvenčního řízení. Touto cestou také insolvenční soud doručuje dlužníkovi písemnosti.

Nevýhodou oddlužení je nejistota, kterou dlužníci po celou dobu tohoto procesu mají. Insolvenční soud má totiž právo probíhající oddlužení kdykoli zrušit v případě, že se dozví o porušování povinností dlužníkem. I poté, co je dlužník už osvobozen od placení všech

neuhrazených závazků, může insolvenční soud jeho osvobození odejmout. Na jednoduchém příkladě uvedu délku tohoto „nejistého“ období. Pokud u dlužníka probíhá oddlužení plněním splátkového kalendáře, které trvá pět let, následně tři roky po něm stále dlužníku „hrozí“ odejmutí osvobození od dluhů, může být dlužník v nejistotě přes osm let. Do této lhůty jsem započítala také dobu před povolením oddlužení, tzn. dobu, ve které insolvenční soud rozhoduje o úpadku dlužníka, o podaném návrhu a o povolení oddlužení.

Poslední nevýhodou oddlužení je to, že se jedná o poměrně novou záležitost. Soudy s oddlužením nemají příliš mnoho zkušeností a také v současné době neexistuje mnoho specializovaných poraden, které mohou dlužníkům v jejich situaci pomoci.

4.3 Mýty o oddlužení

Většina lidí se domnívá, že oddlužení je nesmírně jednoduchý způsob, jak co nejrychleji „smazat“ veškeré své dluhy. Neuvědomují si, že už samotné podání návrhu na povolení oddlužení je velmi složité a návrhy mnohých dlužníků jsou kvůli jejich chybám okamžitě odmítnuty. Mnoho dlužníků si také myslí, že vůbec není nutno nějaký návrh na zahájení insolvenčního řízení a návrh na povolení oddlužení podávat.

Velmi rozšířeným mýtem je, že oddlužením může svou situaci vyřešit úplně každý. To však rozhodně není pravda. Oddlužení není určeno pro podnikatele ani osoby, které nemají dostatečně velký majetek nebo příjmy, které by pokryly onu hranici 30 % všech závazků dlužníka (a věřitelé nesouhlasí s nižší hodnotou plnění).

Dlužníci se často domnívají, že veškerou administrativu týkající se jejich oddlužení za ně udělá někdo jiný a oni se do této přípravy vůbec nezapojí. Opak je pravdou. Vyplnění celého návrhu na povolení oddlužení je pouze na nich. Oni sami zodpovídají za údaje na návrhu uvedené a za jejich správnost. Pokud insolvenční návrh nepodal věřitel, musí i tento návrh vyplnit a podat dlužníci sami.

Velmi nepravdivým mýtem, který mezi dlužníky koluje, je, že oddlužení pro ně dopadne vždy dobře a oni se svých dluhů automaticky zbaví. Z výše uvedeného popisu celého procesu oddlužení vyplývá, že insolvenční soud má právo oddlužení zrušit v kterékoli jeho fázi a dokonce i po jeho skončení (po osvobození dlužníka od placení neuhrazených závazků). A jakmile jej zruší, bude na majetek dlužníka uvalen konkurs. Proto je nutné, aby dlužníci opravdu svědomitě dodržovali všechny své povinnosti a postupovali podle pokynů soudu a insolvenčního správce.

Většina dlužníků si oddlužení jako jeden ze způsobů řešení úpadku vybírá proto, že se domnívá, že stačí, když věřitelům poskytne pouze 30 % svých závazků a zbytek jim bude odpuštěn. Těchto 30 % je ale pouze minimální hranicí a pokud se ukáže, že je dlužník schopen věřitelům uhradit vyšší částku, je tak povinen učinit. Maximální hranice, kterou může dlužník uspokojit, je 100 % jeho závazků. Více po dlužníkovi požadovat nelze.

Dlužníci si také myslí, že v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře jejich majetek postižen vůbec nebude a kráceny budou pouze jejich příjmy. Pokud je ale nějaká pohledávka zajištěna jejich majetkem, např. u hypoték se jedná o nemovitosti, o tento majetek přijdou v každém případě. Současně velmi mylnou představou je to, že splátky budou hrazeny pouze z příjmů ze zaměstnání. To však není pravda, protože k plnění splátkového kalendáře jsou použity veškeré příjmy dlužníka, např. příjmy z pronájmu, výhry, stipendia, výnosy z cenných papírů, dávky z nemocenského pojištění atd.

Další mýty se týkají rodiny dlužníka. V případě, že je dlužník ženatý (vdaná, pokud se jedná o ženu), oddlužení se vždy automaticky dotkne i manžela/-ky a postihne jejich společné jmění. Toto bývá často velkým překvapením pro dlužníky, kteří svůj majetek převedli na manžela/-ku s tím, že o něj během oddlužení nepřijdou. V návrhu na povolení oddlužení musí dlužník právě z tohoto důvodu uvést souhlas manžela/-ky s oddlužením a uvést veškeré jeho/její údaje.

Současně platí, že oddlužením jednoho z manželů nedochází k automatickému oddlužení druhého, tzn. že druhý manžel od svých dluhů osvobozen není a je povinen je věřitelům uhradit. Navíc také věřitelé mají právo vymáhat své pohledávky za dlužníkem od neosvobozeného manžela ihned poté, co insolvenční řízení skončí. Pokud by se tomuto manželé chtěli vyhnout, museli by podat návrh na povolení oddlužení každý sám za sebe²¹. Jak tvrdí Maršíková (2009), oddlužení obou manželů mnohdy brání velmi nízké příjmy jednoho z nich, které by nemohly pokrýt ani 30 % veškerých pohledávek věřitelů.

²¹ Maršíková, J.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, str. 122

5 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo vytvořit jakousi příručku pro dlužníky, podle které by se mohli řídit v případě, že se rozhodnou pro institut oddlužení. Současně může sloužit i jako varování nebo odstrašující příklad pro dosud nezadlužené občany, kteří o svém zadlužování teprve uvažují. Oddlužení není v žádném případě jednoduché a celý tento proces je pro dlužníky velmi vyčerpávající. Dalo by se označit také jako „trest“ za bezhlavé zadlužování se. Proto je lepší se nad svou finanční situací nejprve důkladně zamyslet a zvážit, zda jsou všechny úvěry a leasingy doopravdy nutné.

Už samotný návrh na povolení oddlužení může většinu dlužníků od jeho podání odradit. Podle mého názoru je až příliš složitý. Jak jsem již uvedla v nevýhodách oddlužení, pokud dlužník udělá i zbytečné chyby, může insolvenční soud jeho návrh odmítnout. Už z toho důvodu, že je oddlužení poměrně novou záležitostí, by mělo být zakládáno více specializovaných poraden, které dlužníkům s návrhem na povolení oddlužení i s dalšími potřebnými záležitostmi pomohou buď bezplatně, nebo jen za symbolickou částku. Pomoc notáře či advokáta je totiž velice drahá. Ideální by bylo, kdyby zmiňované poradny zaváděly ve větší míře přednášky na téma nebezpečí zadlužování a jeho dopadů.

Další možností by bylo také zjednodušení celého návrhu na povolení oddlužení. Dlužník by vyplnil pouze náležitosti týkající se jeho osoby, případně osoby oprávněné za něj jednat, jeho manžela/-ky, ručitele či spoludlužníka. Navrhnul by upřednostňovaný způsob oddlužení a uvedl veškeré své příjmy za poslední tři roky. V případě soupisu očekávaných příjmů dlužníka, seznamu jeho majetku a závazků a potřebných příloh by se dlužník obrátil na specializovanou poradnu nebo odborného poradce zabývajícího se oddlužením, který by mu s tímto pomohl. Myslím si, že by se tímto postupem mohl podstatně zmenšit počet odmítnutých nebo zamítnutých návrhů už z toho důvodu, že by zde existovala odborná kontrola a dlužník by na podání návrhu na povolení oddlužení nebyl sám. Mnoho chyb udělají dlužníci převážně buď z nedbalosti, nebo z nevědomosti.

Určitě by bylo výhodné, kdyby institut oddlužení mohli využívat také drobní podnikatelé (ať už fyzické nebo právnické osoby). Většina takovýchto podnikatelů totiž nepodniká „ve velkém“ (a v České republice jich je většina), nemá mnoho zaměstnanců ani milionový obrat a tím pádem bychom je mohli považovat, samozřejmě pouze pro účely oddlužení, za nepodnikatele. I takový drobný živnostník, který prodává zeleninu a ovoce

na trhu, se může dostat do dluhů. Za závazky z podnikání odpovídá celým svým majetkem, a proto se domnívám, že by mohl být postaven na roveň nepodnikatelům. Konkurs je pro dlužníky podstatně tvrdší než oddlužení už z toho důvodu, že od svých dluhů nikdy osvobození nebudou. Není totiž možno (na rozdíl od oddlužení) požádat insolvenční soud o osvobození od placení neuhrazených závazků. Věřitelé se uspokojují podle pořadí svých pohledávek a i po skončení insolvenčního řízení mohou své pohledávky po dlužníku vymáhat. Do té doby, dokud dlužník neuhradí všechny své dluhy, nemůže začít nový život „s čistým štítem“.

Téma oddlužení mě velmi oslovilo a bylo zajímavé jej zpracovávat. Doufám, že jsem v mé bakalářské práci zpracovala toto téma přehledně a dostatečně srozumitelně a byla bych ráda, kdyby byla pro dlužníky (i ty potenciální) přínosem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Monografie:

- [1] Kozák, J.; Budín, P.; Pachl, L.: *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Brno: Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008, 298 s., ISBN 978-80-87001-10-3
- [2] Landa, M.: *Ekonomika insolvenčního řízení*. Ostrava: Key Publishing, 2009, 426 s., ISBN 978-80-7418-031-6
- [3] Maršíková, J.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde, 2009, 394 s., ISBN 9788072017805
- [4] Richter, T.: *Insolvenční právo*. Praha: Aspi, 2008, 471 s., ISBN 978-80-7357-329-4
- [5] Schelleová, I.: *Úvod do insolvenčního práva*. Brno: Key Publishing, 2008, 97 s., ISBN 8087071540
- [6] Schelleová, I.: *Základy insolvenčního práva*. Brno: Key Publishing, 2008, 332 s., ISBN 9788087071885

Právní předpisy:

- [7] Zákon č. 513/1991 Sb., *obchodní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů
- [8] Zákon č. 182/2006 Sb., *o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*, ve znění pozdějších předpisů
- [9] Zákon č. 586/1992 Sb., *o daních z příjmů*, ve znění pozdějších předpisů
- [10] Zákon č. 110/2006 Sb., *o životním a existenčním minimu*, ve znění pozdějších předpisů
- [11] Zákon č. 117/1995 Sb., *o státní sociální podpoře*, ve znění pozdějších předpisů
- [12] Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., *o nezabavitelných částkách*, ve znění pozdějších předpisů
- [13] Nařízení vlády č. 461/2009 Sb., *kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro rok 2010 stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva, a částek normativních nákladů na bydlení*

Elektronické zdroje:

- [14] Internetové stránky *Oddlužení*. Dostupné z:
<http://www.oddluzeni.net/> [1.2.2010, 11:06]
- [15] Internetové stránky *Jak na oddlužení aneb růžovější zítřky na dosah*. Dostupné z:
<http://jak-na-oddluzeni.cz/> [5.2.2010, 15:36]
- [16] Internetové stránky *Osobní bankrot*. Dostupné z:
<http://osobni-bankrot.info/volba-zpusobu-oddluzeni.html> [4.2.2010, 11:15]
- [17] Internetové stránky *Investujeme.cz*. Dostupné z:
<http://www.investujeme.cz/clanky/oddluzeni-jako-reseni-predluzenosti/> [27.1.2010, 11:48]
- [18] Internetové stránky *Měšec.cz*. Dostupné z:
<http://oddluzeni.mesec.cz/> [1.2.2010, 11:30]
- [19] Internetové stránky *Justice.cz*. Dostupné z:
<http://portal.justice.cz/justice2/soud/soud.aspx?o=136&j=146&k=1421&d=239659>
[8.2.2010, 15:28]
- [20] Internetové stránky *ProInsolvent a.s.* Dostupné z:
<http://proinsolventcz.gwgate.cz/?sm=20> [2.2.2010, 16:28]
- [21] Internetové stránky *Insolvenční rejstřík*. Dostupné z:
<https://isir.justice.cz/isir/ueu/formulare.do> [1.2.2010, 12:20]
- [22] Internetové stránky *Oddlužení*. Dostupné z:
<http://www.oddluzeni.estranky.cz/stranka/myty-o-oddluzeni> [3.3.2010, 14:12]
- [23] Internetové stránky *Profiprávo.cz*. Dostupné z:
http://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=46&id_article=252931&csum=84a65027 [16.2.2010, 16:31]
- [24] Internetové stránky *Epravo.cz*. Dostupné z:
<http://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-aneb-novy-start-52419.html>
[15.1.2010, 9:11]
- [25] Internetové stránky *Insolvenční zákon*. Dostupné z:
<http://insolvenzni-zakon.justice.cz/dluznik/oddluzeni.html> [27.1.2010, 13:50]
- [26] Internetové stránky *Veřejný ochránce práv, Ombudsman*. Dostupné z:
<http://www.ochrance.cz/dokumenty/dokument.php?back=/pomoc/index.php&doc=837> [30.1.2010, 8:46]

- [27] Internetové stránky *Česká národní banka*. Dostupné z:
http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/centralni_registr_uveru/index.html [25.1.2010, 10:25]
- [28] Internetové stránky *Cribis.cz*. Dostupné z:
http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/centralni_registr_uveru/index.html [25.1.2010, 10:30]
- [29] Internetové stránky *CCB – Czech Credit Bureau*. Dostupné z:
http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/centralni_registr_uveru/index.html [25.1.2010, 10:25]
- [30] Internetové stránky *eJustice*. Dostupné z:
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/ejustice/insolvenzni-rejstrik.html> [27.1.2010, 12:27]
- [31] Internetové stránky *Sdružení obrany spotřebitelů*. Dostupné z:
<http://www.spotrebitele.info/insolvence/navrh-na-oddluzeni.php> [29.1.2010, 9:03]

SEZNAM ZKRATEK

CCB	Czech Credit Bureau, a.s.
DPH	daň z příjmů
IZ	Insolvenční zákon (zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení)
MS ČR	Ministerstvo spravedlnosti České republiky
ZDP	Zákon o daních z příjmů (zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů)
ZoSSP	Zákon o státní sociální podpoře (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře)
ZoŽAEM	Zákon o životním a existenčním minimu (zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu)

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. 5. 2010

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Hrušovská 1858/4

Ostrava

702 00

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Statistické údaje za rok 2009

Příloha č. 2: Návrh na povolení oddlužení

Příloha č. 3: Pokyny k vyplnění formuláře návrh na povolení oddlužení